Ч. 218 (15.029). Львів, неділя 2. жовтня 1938. Oplata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 248-44
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-28
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Прага згодилася на домагання Польщі.

Польські війська ввійдуть до Тешина.

ПАТ повідомляє:

Уряд Чехословаччини приняв у цілій основі польську ноту з 30. вересня ц. р., що зяснювала домагання польського уряду щодо звороту Польщі заользанського Шлеська. Згідно з вимогами польської ноти район Тешина віддадуть польській військовій владі до год. 14-ої в неділю 2. жовтня 1938. Решту тешинського і фриштатського повіту опорожнять і передадуть польській владі до 10-ох днів. У порозумінні з чехословацьким урядом подаднають такі справи: означення дальших територій, переведення на них плебісциту та переведуть розчислення у звязку з переходом згаданих територій. Чехословацький уряд негайно оголосить доручення у справі звільнення всіх політичних вязнів поляків.

Польський уряд з глибокою радістю приняв до відома факт, що болючий спір між обома народами розвязано позитивно по думці мирних замірів польського народу.

Тріюмфальний поворот Гітлера до Берліна.

В суботу 1. ц. м. в год. 10.40 передполудням канц. Гітлер вернувся спеціяльним поїздом до Берліна. Населення витало канц. Гітлера оваційно. На ангальтськім двірці привітали канц. Гітлера головні провідники партії, уряду і війська під проводом марш. Герінґа.

Німеччина дістане кольонії.

Політичні кола в Льондоні переконані, що по нарадах у Мінхені Анґлія відступить Німеччині деякі кольонії. В цій справі відбудуться ще переговори.

Кінець маневрів совітської чорноморської фльоти.

Чорноморська фльота СССР закінчила маневри, яких предметом була оборона морських ліній, що лучать Батум з Одесою та кавказькими пристанями.

Ті лінії дуже важні, бо ними на випадок війни йшли би транспорти нафти для змотризованих частин. Залізниці не можуть запевнити правильного постачання нафти.

Зміни в литовському уряді.

Вчера переведено реконструкцію литовського уряду, якої сподівалися вже здавна. Міністр рільництва Тубеліс уступив і став головою Литовського Банку; його теку тимчасово обняв прем. Міронас. Міністр справедливости Масіюліс уступив; на його місце прийшов Станішіскас, б. голова Литовського Банку.

—o—

VI. 1. Pr. 366/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy, Wydział VI. karny w Lwowie w składzie: Przewodniczący Wiceprezes S. O. Malicki, Członkowie S. S. O. P. Dysiewicz i d.r K. Połaski, [illegible] o sprawie konfiskaty czasopisma p. t. „Dilo" Nr. [illegible] Lwów, dnia 24. sierpnia 1938 r. do Sygn. VI. 1. [illegible] na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 sierpnia 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 23 sierpnia 1938 r. przez Starostwo [illegible] we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Dilo" Nr. [illegible] z daty Lwów, 24. sierpnia 1938 r. zawierającego w artykule rozpoczynającym się od słów „Istoryczne" w [illegible] wraz z tytułem oraz identycznym tytułem w wykonaniu [illegible] z art. 154 § 1 i 2 i wyst. z art. 170 [illegible] zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w [illegible] p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego [illegible] Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa, przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 grudnia 1862 (Dzpp. nr. 6 ex 1863) t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma cechy przez tendencyjne i niezgodne z prawdą przedstawienie położenia prawosławia w Polsce, szerzenie nieprawdziwych wiadomości, mogących wywołać niepokój publiczny, ponadto treść artykułu propaguje ukraińskie nacjonalistyczne hasła separatystyczne i w ten sposób nawołuje do popełnienia zbrodni stanu, względnie ją pochwala. Według §§ 487, 489, 493 p. k. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: Malicki wr. Protokolant: Czołowski wr. Za zgodność: Lipanowicz, kier. Sekretariatu.

—o—

Трагедія нашої молоді.

Львів, 1. жовтня 1938.

Кожний новий шкільний рік у високих школах Польщі пригадує українському громадянству скрутне, часто просто безвихідне положення нашої молоді, що зі свідоцтвами зрілости загально-навчальних середніх шкіл старається за доступ у високі школи. Старше передвоєнне покоління цього не знало, бо в австрійських школах не було для студентів осЛавленого нині нумерус-клявзус і кожний без перешкоди міг вибирати собі доступну для себе високу школу та відповідний у ній факультет. При цьому і шкільні оплати за виклади були мінімальні, а ті, що здавали семестральні кольокві та виказалися свідоцтвом незаможности, були взагалі звільнені від шкільних оплат.

Можна сказати, що в передвоєнній Австрії наука в середніх і високих школах у практиці для загалу молоді була зовсім безплатна, а незначну оплату платили тільки ті, що були справді заможні, або ті, що занедбувалися в науці. Гірше вже було в російських школах — середніх і високих, де й за приняття було тяжче і вищі були оплати, а навіть у деяких випадках, нпр. супроти жидів, пристосовували нумерус клявзус. Та всеж у порівнанні до теперішних часів передвоєнні відносини були скрізь куди кращі, якщо йде про матеріяльні полекші для студіюючої молоді. Нині студіювання у високих школах Польщі це люксус недосяжний для дітей широких народніх низів.

Таке явище, яке до війни в Галичині було доволі часте, що син бідного селянина чи ремісника або робітника власними силами кінчив середні і високі школи та займав потім визначне становище, сьогодні просто виключене. А таких людей, що заслужились добре нашому народові на провідних становищах нашого громадянства, а нераз у голоді й холоді здобули патенти у високих школах та варстати праці, ще й нині бачимо між живими і діяльними. Вони є майже останніми могіканами, бо сучасні обставини подібних їм у більшому числі зовсім не можуть видати.

Перші роки по війні — 1920—1925 — часи негації істнуючих дійсних відносин, були й бойкотом нашою молодю польських високих шкіл. Формальною притокою до цього було істнування у Львові двох високих тайних українських шкіл, університету і політехніки. Не признавали їх польська держава і остаточно їх зліквідували. За кордоном, у Чехословаччині й Австрії, була ще тоді доволі численна наша політична еміграція, між нею й чимало молоді, недавніх ще членів українських армій. Виїзд за кордон для аб-

сольвентів середніх шкіл ще був розмірно досить легкий та й не було тих девізових обмежень, що нині. У чехословацьких високих школах були ще й підмоги для нашої студіюючої молоді, що вможливлювали їй покінчення наук. Ділальші були в додатку й приватні українські високі школи у Чехословаччині, для яких значний контингент молоді давали українські землі Польщі.

У тих часах чимало наших молодих людей, здобувши за кордоном патенти, верталось до краю. За нострифікацію не було теж так тяжко, як сьогодні, головно у медиків. Із тих людей рекрутується значна частина нашої молодшої інтелігенції. Поява її на рідному ґрунті, зокрема техніків ріжних звань і торговельників стала замітною у розбудові нашого національного життя. Внесли вони у нас нові організаційні методи, усунули як фахівці довоєнний дилетантизм і аматорство та створили нові верстви праці.

До державної служби наших кандидатів приймали щораз менше, аж вкінці цей найбільший до війни варстат праці нашої інтелігенції став майже цілковито недоступний. Оставалась приватна служба. Чужі за маленькими виїмками наших не приймали. Своїх варстатів праці було мало, молодь з патентами найчастіше не мала ніяких засобів створити власне підприємство і так постійно зростало у нас число безробітньої інтелігенції. Правничий фах також у вільному званні — адвокатурі — не давав можливости прожитку з хвилиною повної пролетаризування адвокатури, до якої зрештою тепер і через законні обмеження доступ для наших укінчених правників дуже утруднений. Нині магістри прав чи фільософії або сидять родині „на карку", або ледви животіють на нужденно платних посадах".

Рівночасно ми є свідками скорого наростання польської інтелігенції з патентами високих шкіл, при рівночасному упадку нашої інтелігенції в Галичині. Про це говорять офіціяльні статистичні цифри, що їх беру з Мал. Стат. Річника за 1938 р. У р. 1928-29 було в Польщі всієї молоді в академічних школах (в заокруглені) 43.600, з того римо-кат. 30.000 (або 70.1 прц.) **греко-кат. 2.000 (або 4.6 прц.) православних 800 (або 1.9 прц.)**, протестантів 1.100 (2.5 прц.), жидів 8.700 (20.4 прц.), В 1933-34 було всіх 49.000, р.-к. 36.600 (73.9 прц.), **гр.-к 1.800 (3.6 прц.), пр. 1.200 (2.5 прц.)**, протест. 1.300 (2.7 прц), ж. 8.400 (17.0 прц.) В 1936-37 було всіх 48.200, р.-к. 38.200 (79.3 прц.), **гр.-к. 1.500 (3.1 прц.), прав. 1.400 (2.9 прц.)**, протест. 1.300 (2.8 прц.), ж. 5,700 (11.8 прц.).

І ці німі статистичні цифри є свідками трагедії вже не самої нашої молоді, але взагалі нашої нації та ілюстрацією нашого положення. Паде постійно число нашої освіченої молоді греко-кат. обряду і впродовж восьми років (від 1928-9 до 1936-7) впало на одну четвертину з 2.000 на 1.500, коли одночасно число польської римо-кат. молоді зросло тоді з 30.000 на 38.200, себто на 8,200. Зріст числа православних не вирівнює тут нашої національної втрати, бо це у великій мірі москалі.

Без сумніву статистика у польських високих школах щодо національности молоді піпіла дальше в нашу некористь. Це тим трагічніше, що нині наша молодь вже від кількох літ перестала майже зовсім виїздити на студії за кордон з причини пашпортових і девізових трудношів як не менше з приводу величезних труднощів нострифікації закордонних патентів.

Не наша вина у цьому трагічному положенні. Пригадую цифри з останніх днів з терену самого Львова, що силою географічного положення є осередком для нашої студіюючої молоді. Із зголошених 80 українців на медичний факультет прийняли 6 (3 студентів і 3 студентки), на ветеринарію зі зголошених 60 українців приняли 7, а на механічний виділ політехніки з 30 не приняли цього року ніодного, не зважаючи на те, що всі українці склали приписані іспити.

Це все факти і цифри, що повинні вбитися у свідомість кожного члена нашої нації та спонукати до застанови, як усунути трагедію нашої молодої інтелігенції, чи властиву сучасну трагедію нашого загалу.

Д-р Степан Баран.

в справі Закарпатської України подало німецьке радіо і багато органів преси, швайцарської та великодержав. В ріжних часописах появилися заяви Центральної Ради Закарпатської України з домаганням національно-політичного самовизначення, зазначуючи обурення українців проти москвофільської політики Бенеша. Зокрема „Франкфуртер Цайтунг" з 25. IX. принесла більший допис з Праги, де докладно змальовує сучасні відносини на українськім Закарпаттю, зокрема спротив українців проти останньої мобілізації, що не маючи досить зброї, щоб боронитися проти чеських жандармів та військових відділів, втікають у гори та ліси. Українців згадують у пресі при кожній нагоді, коли говориться про домагання самовизначення меншинами ЧСР. Про можливість поділу українського Закарпаття між Польщу та Угорщину, що хочуть за всяку ціну мати спільний кордон, говорить властиво лише французька преса, а саме „Ле Тан", додаючи при тім, що такому рішенню противиться сама Німеччина, що хоче мати на Закарпатті український коридор на Наддніпрянщину. Сьогоднішня преса звертає увагу на те, що у своїй промові Гітлер промовляв лише про самих німців поминаючи інші народи ЧСР, отже тимсамим і українців. Але з другого боку звертають увагу й на те, що Німеччина згодиться забезпечити кордони нової ЧСР лише разом з Польщею та Угорщиною. На це ці держави згодяться очевидно не раніше, аж буде поладнана справа їх національних меншин. І почати переговори про це згодився празький уряд і з Варшавою і Будапештом.

З огляду на те, що західні великодержави дивляться на справи національного самовизначення в межах ЧСР з дуже вузького, в усякому разі досить своєрідного погляду небезпеки европейської війни, становище української справи тут розуміється дуже також, ... самі прикарпатські українці на горах ... миру важать небагато; а ту обставину, ... Україна стримує завжди московський ... лізм від нападу на Европу, вважають в Парижі принаймні скорше неґативною, ніж позитивною. Але коли мир в Европі вдержати ... стить, то це буде такою величезною ... тою засади національного самовизначення, що з неї зможе скористати і Закарпатська Україна.

М. Дав...

Европейська кріза й українська справа.

(Від власного кореспондента).

Женева, 28. вересня 1938.

Сесія Асамблеї ще не скінчилась формально, але фактично нею властиво вже ніхто не цікавиться. Промовам Літвінова та дель Вайо відмовили часописи свої шпальти, бо большевизм є головним елементом тої страшної небезпеки, що тяжить над цілою Европою загрозою вибуху нової европейської війни, але поважніших коментарів і ці промови не викликали; в Лізі Націй цікавляться вже не промовами, а фактами европейського політичного життя. У всякому разі Женева лишається добрим термометром европейської гарячки. А ступінь її досить несподівано піднісся. Це занепокоїло і делегатів, що ще лишаються тут, і представників преси, тимбільше, що причини загострення кризи зрозумілих для загалу, властиво невидно. Формально ніби нічого не змінилось: західні великодержави тримаються далі свого рішення відступити Німеччині німецькі частини ЧСР, і уряд Сировного перебрав ніби всі зобовязання Годжі.

Відчувається, що в европейську крізу вступив новий, найбільш небезпечний елемент, який досі пощастило тримати далеко, а саме пllвучасть московського уряду. У коротким, але красномовним повідомленні англійського міністерства закордонних справ з 26. ц. м. говориться, що коли Німеччина заатакує Чехословаччину, то „безпосереднім наслідком цього буде те, що Франція прийде їй на поміч та що Великобританія та Росія будуть напевно з Францією". От де очевидно пся закопано. Не зважаючи на те, що московський уряд робив до останньої хвилини все, щоб ударемнити помирні заходи західних великодержав в ЧСР та викликати війну, всеж для себе очевидно французький уряд налякати погрозою зірвання франко-московського союзу а Льондон не зважився полишити Францію на самоті з Москвою. Безпосередня загроза війни стала більша ніж раніше. Становище вважають тут за грізне хоч не за безнадійне. Великі сучасні европейські трагічні хвилини до останнього моменту не закрили української справи ані в цілому ані в межах ЧСР. Телеграму голови українського національного уряду В. Прокоповича, до Гітлера, Мусоліні, Чемберлена і Даладіє

Після Судетів - нові загрозливі проблеми Середущої Европи.

Як було до передбачення, уряд Чехословаччини без слова протесту приняв рішення мінхенської Конференції Чотирьох і видав своїм військам та своїй адміністрації наказ опорожнювати судетську область. „Починаючи від 1. жовтня — читаємо в приказі начальної команди німецьких військ — німецькі збройні сили машеруватимуть на вибранні фіґером области Чехії. Німецьке військо буде машерувати з почуттям радісної гордости, що воно є символом німецької дисципліни та порядку і що могтиме відтепер, як виразник приказів найвищого вожда, забезпечити своїм землякам охорону німецької зброї".

Не треба бути німцем, щоб відчути та зрозуміти настрої всієї Німеччини у хвилині прилучування країни Судетів до етнографічного материка. Гомін радісних німецьких маніфестацій, що перекочуються наче буря від Рену по Дунай, від берегів Балтику та Північного Моря по кордони Швайцарії, викликає ріжні рефлексії, порівняння, спогади, прерізні рефлексії, порівняння, спогади, гадки, а найбільше таки скорбні думки ... ближчих та дальших сусідів Німеччини, ... роками, а майже місяцями росте ... міжнародне значіння.

Світова преса сентиментально стверджує, що представники Англії та Франції згодилися майже на все, чого Гітлер домагався на конференції в Годесбергу, Даладіє, вертаючи з ... підписання договору до готелю ... але кожний мав враження, що він ... спосіб замаскувати свою журбу. Політичні ... ла здають собі ясно справу з того, що ... писання мінхенського договору є ... даром для престіжу Франції в Европі ... більше, що — як подало радіо Париж ... мінхенській конференції говорено ...

без міжних зобовязань — про зворот німецьких кольоній та згадувано при тому Того й Камерун, довоєнні африканські кольонії Німеччини, що нині є в посіданні саме Франції.

„Коли освідомимо собі — пише варшавська „Нова Жечпосполіта" з 30. вересня — що чеську „лінію Мажіно" в Судетах будували за французькі позички і при помочі французьких інженірів як запору проти німецької експансії на південь, що в заведеннях „Шкода" заінвестували міліярдові французькі капітали, що тут заінтересований найбільший французький концерн зброєнь Шнайдер-Крезо, що чехословацька збройна сила була центральною точкою французької політики в наддунайськім басейні, — то годі не оцінювати наслід мінхенської конференції інакше, як цілковиту програну Франції".

Політичним мудрцям, що у звязку з виступом Гітлера проти Чехословаччини пророкували німецьку невдачу і навіть особисту катастрофу Гітлера, бо, мовляв, „Англія — як щоденного — не покине Франції", політична дійсність дала просто несамовиту відповідь. Виявилося, як пишуть світові пресові органи, що на мінхенській конференції виступив уклад сил 1:4, але тими трьома не були Чемберлен, Даляд'є та Мусоліні, тільки Гітлер Чемберлен та Мусоліні. Ще раз виявилося, що французька й англійська політика йде цілком іншими дорогами.

„Входимо в новий період історичних дій" — пише „Слово Народове". „Журби, що їх заповіли цей період, очевидні для кожного поляка. Переміни в укладі міжнародніх сил вимагають від Польщі великого зусилля і великої обережности в закордонній політиці, щоб вона могла виконати нові завдання".

Та покищо нема часу на довгі рефлексії і на устійнення пляну майбутньої політики, бо мінхенська конференція не полагодила справи польських територіяльних домагань щодо тешинського Шлеська. „Домагання Польщі — заявляє „Газета Польска" з 30. вересня — мусять бути полагоджені й будуть полагоджені — нехай ніхто себе в цій справі не обманює!" Вслід за цією заявою пішла акція польського уряду. Вчора, 30. вересня, польський уряд літаком вислав ультимативну ноту до чехословацького уряду з домаганням, **щоб Чехословаччина негайно, ясно і конкретно виконала польські вимоги.** Одночасно міністерство військових справ Польщі видало відповідні зарядження і закал для чужинних літаків появлятися над цілою областю Тешинщини. Постава польського уряду та польського громадянства виключає усякий сумнів щодо плянів Польщі: Польщі навіть не сниться торгуватися три місяці з чехословацьким урядом, себто до часу передбаченої в мінхенськім договорі евентуальної нової конференції. Справа тешинського Шлеська станула на вістрі меча...

Таксамо Мадярщина приготовляється, по інформаціям польської преси, до активного виступу. Мадярський висланник на мінхенську конференіцю, берлінський амбасадор гр. Чакі, вернувся до місця своєї урядової діяльности без особливших успіхів. Але — як читаємо у варшавських часописах — Мадярщина сконцентрувала піхмілюнову армію і рішена на все, домагаючись від Чехословаччини негайного звороту областей, на яких живе мадярська меншина. **„Будапешт — пише ця сама преса — признає права словаків і руснів самостановити про себе та згадує про мадярсько-словацько-русинську унію".** Ось воно як! Українське населення Закарпаття малоб — по думці Будапешту — „самостановити себе" для „мадярсько-словацько-русинської унії"! Чи не для такої мети твориться десь „українсько-русинсько-словацький легіон" проти Чехословаччини? Ті українські пресові органи, що без застанови над дійсним станом справи нашого Закарпаття і над дійсними його інтересами та спроможностями в сучасну хвилину свій патріотизм викладовують у великих наголовках та гаслах, повинні на хвилину прийти до себе й подумати трошки глибше. Великими річами не вільно гратися! Доля „раненого брата" тепер у вирішній стадії. Коли чехословацькі державні керманичі не стратили глузду і нервів, то повинні схаменутися, пригадати собі свої міжнародні зобовязання і негайно зреалізувати автономічний устрій Закарпаття. Бо пора дійсно велика і речинець крайній.

Після ліквідації судетсько-німецької проблеми по думці німецьких бажань і згідно з інтересами Німеччини виринули нові, для мира загрозливі проблеми в Середущій Европі, на польсько-чеськім та мадярсько-чеськім національнім відтинку. Мадярсько-чеська ревіндикаційна проблема загачує на Закарпатті українську справу. Таким чином будівничі нової Середущої Европи мають першу спробу для студій над справою, яку саме життя актуалізує і буде щораз більше висувати, коли національна справедливість має затріюмфувати для всіх народів.

Л. РУДНИЦЬКИЙ.

Великий тенор з розумом і характером.

(Олександер Мишуга. Мистець і людина. Львів, 1938. Стор. 208, 60 ілюстрацій. Матеріяли зібрали д-р Іван Німчук і д-р Лука Мишуга. Зредагували д-р Іван Німчук та Осип Боднарович. Обгортка М. Бутовича, ініціяли П. Ковжуна).

Хто раз чув Мишугу — не може стриматись від меланхолійного зідхання, чому так пізно винайшли грамофон, чому його голос не зберігся на тривких плитах, щоб можна його слухати навіть поза гробу, коли нам знудились деякі інші тенори... Посеред нестримного розвитку технічних нових винаходів навіть зразки мистецтва старіються в очах найближчого покоління, ... новини, що відповідає його останнім ... Між цими зразками — голос великих співаків, що наполовину є даром природи, належить до тих рідких явищ, що водночас захоплювати вибранців і масу.

О. Мишуга належав до рідких співаків, і при всіх його величезних успіхах жаль збирає, що обставини не дозволили йому обіхати світ кілька разів довкола з концертами; його голос ... його сучасники у споминах і до ... сцени та екрану. Кажуть, що тенорів ... щораз менше природа і великі між ними ... щораз рідші, як діяманти. І таксамо ... їх віднаходять, відкривають серед ... який пробивається сам наверх.

Життя Мишуги — приклад незвичайної ... людина, змалку наділена талантом, ... довгих років силкується сама його проявити ... вибороти для нього умови розвитку. Селянин ..., вихований у нужді, самою силою своєї ... і впертої волі пробивається між стінами курної хати і бурси до становища народнього вчителя. А раз ставувши на італійській землі, починає свій тріюмфальний похід тенора.

Тенори — улюбленці долі; їх засипують грішми, оплесками, квітами і листами з запахом жіночих сердець. А проте поруч слави, що лунає з афіш, рецензій, проспектів і з уст захоплених слухачів, іде часто інша, бодай наполовину несправедлива слава про їх вдачу, характер, інтелігенцію — сумнівної вартости. Тенор — це здебільша комедіянт, зарозумілий чванько, розпещена успіхами дитина, заслуханий у собі як ґотур, наївний як... Послухайте їх розмов, інтервю, плянів, автобіографій і докінчіть самі порівнання.

Мишуга належав і між тенорами до вийнятків. Хоч пізно почав здобувати вищу освіту і то виключно власною лектурою, хоч міг серед несподіваного багатства після довголітньої нужди втратити голову, хоч міг не рахуватися з чужою думкою — він не втратив своєї духової рівноваги і здорового розуму. Як великий співак, що мусів піддаватись тяжкій щоденній дисципліні і праці, Мишуга не вважав своєї професії за таку, що заступає умовий розвиток; він увесь час цікавився ріжними ділянками теоретичного і практичного знання, щоб дорівняти інтелігенцією тим, серед яких довелось йому жити — а все це були люди понад пересічний рівень інтелігента.

У Мишуги не знайдете прихуватих настроїв, чудацтв, претенсійної пози, брутальности чи темних сторінок, які треба булоб оминати мовчанкою чи облудно підмальовувати. Чесний, щирий, безпосередній, серед гірких досвідів не став гіркий, серед солодких успіхів не забув за людей. Кілька чужих осіб, з якими зустрівся на дорозі свого життя, залишилися його досмертними друзями, багато інших мріяло про те, щоб перелетну чи довшу знайомість з ним перемінити у тривку дружбу. Мишуга мав широкий жест добродійної людини — без акторського жесту марнотратника чи легкодуха; сам незвичайно скромний у своїх потребах — розумів ширші матеріяльні потреби інших і не жалував гроша навіть чужим людям, що використовували його добре серце і добру віру.

Знаємо, в якій атмосфері проминає великому співакові життя, головно такому, що мусить виступати на чужих сценах. Неодин наш земляк скривав або соромливо промовчував своє походження серед чужинців для лекшої карієри, неодин у крутіжі цієї карієри затратив своє національне обличчя. Мишуга ніколи не забував за свій нарід і нераз пригадував свою вдячність для нього — хоч не дістав від нього нічого взаміну — щедрими жертвами. Навіть його останні думки перед смертю зверталися до рідних установ, яким передавав останки свого майна, обезціненого війною, з наново призбираних ощадностей у роках хвороби, коли вже зійшов зі сцени і став учителем співу.

У неодного великого артиста, що живе тільки сценою і захоплює на сцені, прикмети таланту закривають людину. Ті, що мали нагоду приватно пізнати Мишугу, відходили від нього зі спомином, якого не треба було прикрашувати думками про артиста: — як людина він мав теж свої великі прикмети. Частину з тих споминів урятувала свіжо видана книжка, що мусить заступити нам грамофонові плити. Ніякі спомини не можуть заступити сили чародійного голосу співака, зате книжка залишає ще щось тривкіше, ніж голос: спомин про небуденну людину в ріжних її проявах. Найважча з усіх роль великого артиста не та, яку він виконує на сцені, а та, яку накидає йому життя із невблаганими обставинами. Саме з цієї ролі вийшов Мишуга якнайкраще.

Книжка споминів про Олександра Мишугу видана з якнайбільшим пієтизмом і надихана культурою, на яку заслужив такий артист і громадянин. Її можна покласти поруч наших найкращих видань останніх років. Вона повинна бути заохотою і зразком для інших таких видань про наших великих артистів.

—oo—

Дві памятні події зперед 90-ти років.

Згадую в цьому моменті дві події з 1848. року.

Одна з них — це **славянський конгрес** у Празі (2. червня 1848), друга — це **зїзд руських (українських) учених у Львові** (19. жовтня 1848). Обі ці події щось нагадують нам та іншим, що треба знати у відносинах, які переживаємо.

Славянський конгрес скликали чехи до Праги на 2. червня 1848 р. А приводом до цього конгресу славян було те, що німці з Австрії і Німеччини постановили були скликати до Франкфурту над Майном загально-німецький парлямент, щоб зеднити у всенімецькому союзі всі німецькі території та до цих територій причислили також: Чехію, Моравію і Шлеськ.

Оцей плян німців незвичайно затривожив був чехів, бо на них наступало германське море, тому вони скликали братів славян на ратунок, щоб обєднанням славянських народів в Австрії припинити вазіхання німців на славянські території.

Цей конгрес відкрив **Павло Йосиф Шафарик** та представив таку програму нарад: 1) познайомитись і порозумітись між собою щодо положення і недомагань славян в Австрії; 2) виготовити від кожної національности пропамятне письмо з її національними і конституційними домаганнями та внести від конгресу петицію до цісаря; 3) скласти акт **федерації**, яким усі славянські народи Австрії зобовязуються жити з собою в агоді не вибиватися до верховодства над іншими і солідарно оборонитися від чужинців.

Основна політична думка, яку поставили чеські провідники, була тоді: стояти при Австрії, бо якби не було Австрії, то треба би її **створити. — і домагатися федерації народів в Австрії.**

Та що з цього вийшло?

Славянський конгрес у Празі не докінчив своїх нарад, бо в дні 12. червня 1848 р. дійшло було до кровавого бою між австрійським військом і чеською гвардією; наслідком цього ґенерал кн. Альфред Віндішгрец почав бомбардувати Прагу та розігнав конгрес.

А що далі? Австрія не допустила до федерації своїх народів, вони між собою сутились і побивались, аж вкінці світова війна розбила Австрію, а чехи всілякими способами здобули свою чехословацьку державу.

Далі вже знаємо, що кажуть чехи, словаки, поляки й українці — в чехословацькій державі...

Другою памятною подією зперед 90-ти років — як сказано — був **зїзд руських (українських) учених у Львові** в жовтні 1848 р.

Відозву з запросинами на цей зїзд проголосило **девять наших громадян**, людей доброї волі: о. Микола Устіянович, Іван Товарницький, о. Михайло Малиновський, Теодор Леонтович, Іван Зарицький, о. Іван Слимаковський, о. Іван Жуковський, Лев Сосновський та Іван Борисикевич.

Вони поклали ось-яке завдання цього зїзду:

1) Висвітлити ріжницю нашої мови від старославянської, російської і від польської.

2) Дати нашим ученим нагоду наблизитися до себе і злучитися до спільної літературної праці.

3) Утворити народню установу як охорону нашої письменности та без всякої ріжниці політичних переконань **злучитися разом, щоб добути правдиве щастя рідному народові.**

Оцей перший **наш конгрес учених** підніс потребу освітньої і наукової праці для **відродження самостійної української нації** і як засіб до цього **вказав консолідацію всіх українців**, без партійних ріжниць, на правдиве їх щастя.

Це він нам нагадує в сучасному моменті.

К. Л.

що і на XX-ліття ленінського комсомолу [illegible] не зявиться „боєві комсомольські пісні“, в усякому разі щось подібне до пісень.

УМОВИ ЖИТТЯ КОМСОМОЛЬЦІВ.

Щось з тисячу нових студентів цього року заповнили авдиторії Київського Державного Університету. Більша частина з них комсомольці. Усім відомо, як совітська влада дбає про учнівську молодь, особливо про комсомольців. Усі повинні мати помешкання. І справді пізно увечорі 31-го серпня відкрито новий гуртожиток на Соломянці на кілька сот студентів, що валом повалили туди. З „меблів“ молоді дали там тільки пофарбовану того самого дня підлогу, а більше нічого: ні ліжок, ні стільців, ні столів... На другий день свіжопофарбовані були вже не підлоги, але студенти. Є гуртожитки, де є тільки стільці, є такі де є тільки ліжка, але без матраців, рідко бувають гуртожитки, немає тільки таких, де булиб усі потрібні меблі. 500 студентів залишилось покищо без помешкання, тоді як у гуртожитках і в самому університеті мешкає чимало осіб, що нічого спільного з університетом не мають. І дивно, всі ці особи у своїх приміщеннях мають і ліжка, і стільці, і столи...

Заспіваєш після такого боєвих пісень!...

—o—

Хроніка Совітської України.

ШЕВЧЕНКОВІЯНА.

Підготова до свята з приводу 125-их роковин народин Шевченка охоплює все ширші і ширші кола населення, місцевости, міста. Колгоспники місцевостей, де доводилось перебувати Шевченкові, відзначають це ухвалами збудувати у себе памятник, музей, книгозбірню тощо. Є величезний попит на твори Шевченка, улаштовують вистави інсценізацій з його творів. Затверджено редакційну колегію для видання академічного збірника Шевченкових творів у складі: Корнійчука, Тичини, Рильського, заступника наркома освіти Редька та вченого секретаря інституту літератури ім. Шевченка Копиці.

ДО 100 РОКОВИН СМЕРТИ КОТЛЯРЕВСЬКОГО.

Утворено комісію під головуванням Рильського для проведення святкування. Намічають включити до репертуару театрів „Наталку Полтавку“ та монтаж „Енеїди“ Рильського. Організують велику виставу творів Котляревського у Києві і по всіх обласних центрах. Особливо урочисто думають відсвяткувати ювилей у Полтаві. „Держлітвидав“ видає масовим виданням „Енеїду“.

ПАМЯТНИК КОЦЮБИНСЬКОМУ.

Дня 24. вересня у Чернигові, де жив Коцюбинський, відкрили йому памятник — його погруддя роботи академіка Гінзбурга, колишнього особистого знайомого письменника.

НА БАТЬКІВЩИНІ ГОГОЛЯ.

Київська кіностудія готовить велику кольорову фільму „Сорочинський ярмарок“ за Гоголем. Фільму накручують у селі Великих Сорочинцях, в масових сценах бере участь щось 900 колгоспників і колгоспниць.

У центрі села поставили памятник письменникові. На ломку, де народився Гоголь, прибили памяткову таблицю, в середині влаштували музей.

ПАМЯТНИКИ НА ЗАДВІРКУ.

В одному з кутків подвіря полтавського історичного музею поруч зі смітником лежать порозкидані мідні деталі. Це частини памятника Петрові І, що стояв на місці, де той відпочивав після полтавського бою. Так починає свою кореспонденцію з Полтави якийсь Гладілін. Далі він зазначує, що за останніх років багато перетерпів цей памятник — його то переховували у повітці, то викидали на повітря. Не краща доля стрінула і памятник полковникові Колленові, що захищав тоді Полтаву. У центрі міста поставлено так звану кольону слави на честь перемоги російського війська. Памяткову таблицю, яка розповідала коли і на чию честь поставили памятник, зірвано. Зсунуло чимало цінної арматури. „Усе це діло рук колишніх ворогів народу — буржуазних націоналістів, петлюрівських покидьків“.

Влада відпустила цього року на реставрацію цих памятників 135 тисяч карбованців. Та обласний комітет у справах мистецтва передає цю справу міській раді, міська рада комунальному господарству. І кінець кінців вирішено цього року **не ставити памятника Петрові І.** „Не вистачить пороху“ — кажуть, з тимчасом гроші лежать непорушені...

Здається знову доведеться розшукувати „ворогів народу“.

ПОЕТИ НЕ ВІДГУКУЮТЬСЯ.

Ще 26-го липня гурток письменників УССР проголосив заклик до поетів та композиторів: створити українською мовою „боєві комсомольські пісні“ до XX-ліття ленінського комсомолу. Минуло два місяці. Відгукнулися покищо Сосюра і Масенко. „Вісті“ обурюються на ці два „відгуки“: „Де-ж обіцяне нове полумяне слово?“ — кажуть вони, наводячи цитати з них.

Можна цілком погодитись, що наведені вірші навіть зо віршів неподібні. Мабуть не так легко складати в УССР „боєві комсомольські пісні“. І „контрреволюційно“ здається нам,

З наших літнищ і живців.

ТРУСКАВЕЦЬ.

Що-правда, то Трускавець „наш“ хіба о стільки, що лежить на карпатському підгір[illegible] та що на близько 4.000 постійних мешканців громади — там усе ще величезна більшість українців (що не перешкоджує, що війтом є поляк, інжинір, не-автохтон громади). Є чудова церква, є дім „Просвіти“ і філія і дім „Сільського Господаря“, є кооперативна крамниця у сезоні крамниця Маслосоюзу — а про українців не чути там і їх самих не видно ні чути.

І коли говорити про український Трускавець, то про нього не багато приємного можна сказати. Між молодими і старими там такі відносини, що навіть деякі імпрези, які рідко бували відбуваються — ідуть окремо для старших, окремо для молоді. Старші, які тримають [illegible] від установ, мають, здається, далеко більший хист та ініціятивний розмах для власних „кишеневих“ інтересів, звязаних з сезоном і літниками, ніж для громадської праці. — [illegible] серед молоді нема стільки інтелігентних [illegible]ниць, щоб можна було скласти чи то путній [illegible] чи театральний гурток, чи якийнебудь такий осередок, який був би атракційний і для [illegible] ків неукраїнців, що радо відвідувалиб і українські імпрези, так само, як радо (частинно [illegible] екзотики) заходять у неділю до церкви. [illegible] характеристики старших українських [illegible] нів Трускавця варта згадати, що здається [illegible] три колишні члени Надзірної Ради української кооперативної крамниці „Здоровля“ [illegible] собі приватні конкуренційні крамниці [illegible] про громадський інстинкт [illegible] патріотів можна переконатись по [illegible] ційних картотеках українських [illegible]

Чували ми думку, що на це нема ради і [illegible] такий ненормальний стан саме нормальний, [illegible] це вже льогіка такого середовища, як [illegible] великий живець, що люди в ньому [illegible] піоналізуються“: і село (поза заняттям [illegible] живих) живе з заробітків при [illegible] ри, фізичні робітники, служба в [illegible] веденнях, посередники, служба у [illegible] кольпортери ґазет (і т. д.) і [illegible] інтелігенти мусять жити життям [illegible] го заробітковими можливостями [illegible] стан українського посідання [illegible] дуже важко ствердити, бо нпр. [illegible] нів (є їх коло 250) носить [illegible] має навіть українського власника, [illegible] арендовані жидам! Не диво, що [illegible] відносини централя Сільського Господаря [illegible] Львові перенесла свого агронома з Трускавця до Борислава, а прегарна саля в [illegible] — виарендована на кіно...

Зате про той другий Трускавець, [illegible] живець, обєктивно і безпристрасно [illegible] зати чимало доброго. Перше [illegible]

його — це маса зелені та квітів, зразкова чистота і прецизійна, як у годиннику функціонуюча організація. Всі доми, серед них чимало справжніх палат поруч із дуже скромними дерев'яними домиками, стоять немов у природньому парку, а що довкола цілого Трускавця — ліси й обриси карпатських гір, то живеться тут не тільки, як у місці цілющих вод і купелів, але й серед чудової природи.

Колись — увесь нинішній терен Трускавця це був один великий ліс. У 1827 році надлісничий того камерального ліса Йосиф Міцевський звернувся до уряду за дозволом добудувати при місцевій корчмі 4 купальні кабіни, бо люди хочуть купатись у місцевій сірці. Ті лазнички стояли там де тепер джерело „Марії". У 70-их рр. нафтярі Гартенберги і Шрайери віддкупили ту місцевість від австрійського уряду, у 90-их рр. купила її спілка польських аристократів, а в 1905-ім р. від тієї спілки купив її Раймунд Ярош і С-ка. Раймунд Ярош мав перед війною 66 прц. уділів, тепер всі 100 прц. находяться у руках родини. Він був справжнім творцем живця і нинішнього його стану, а його господарка стояла під знаком безупинних нових інвестицій. Після його смерти (у минулому році) його спадкоємцями стали два сини, д-р Роман та інж. Олександер, які тримаються тієї самої лінії, головно перший із них, ідейний та енергійний нинішній директор і голова комісії живця.

Правний стан живця унормований законом, що торкається всіх живців. Тому, що санітарний район живця покривається з катастральними границями громади, комісія живця, яка має до розпорядження фонди з такс (приватні власники мають зиски з оплат за купелі), мусить стояти у постійних звязках з громадою Трускавця. Співпраця не проходить без суперечок на тлі розмежовування автономних компетенцій живця і громади (нпр. спір за будову водопроводу). Не компетенційно-престіжевим, але фактичним і життєвим спором є конфлікт довкола заборон та обмежень для автохтонів не-літників: нпр. до живецького парку вступ дозволений тільки літникам, себто тим, які вплатили таксу, та їхнім гостям, а кожний автохтон не-літник приловлений у парку контролером, платить високу кару. Треба признати, що у тому спорі обидві сторони мають за собою поважні аргументи.

Цікаво, що „перла Трускавця" і найбільша його цінність — джерело славної „Нафтусі" — лежить на ерекційному ґрунті греко-катол. парохії. Зате власники живця мають умову ще з минулого століття, на підставі якої вони мають право експльоатації джерела, „як довго існуватиме живець". Всеж, вони платять щорічно чинш найму (держави), який — очевидно — в порівнанні з доходами Трускавця має нині лише символічне значіння. Перемиська капітула знає, очевидно, той стан і навіть намагалася свого часу його змінити, але формально-правної спроможности не підносить.

Цікаво, що у цьому 1938-му році фреквенція літників стояла найвище за всі повоєнні роки: до дня 14. вересня було в цьогорічному літньому сезоні у Трускавці 18.000 літників, на 3.000 більше, ніж минулого року. Пояснити це треба міткою пропаґандою та закордонно-політичними подіями, які всіх давніших відвідувачів Карльсбаду, жидів із Польщі, скермували цього року до Трускавця. Жиди — це головна підстава живця і його доходів: на тих сьогорічних 18.000 тисяч — добрих 10.000 творили жиди! Трускавець — це просто клясичний приклад, чи і як можна у Польщі перевести „ґетто" та реалізувати у практиці чуттєвий і господарський антисемітизм. Якщо маніфестувати свій антисемітизм дозволяє собі нпр. Моршин, то не уявляємо собі, як така акція виглядалаб на терені Трускавця. Правда, істнують у Трускавці такі дві „запальні точки", де може приходити найлекше до авантур: юрба літників, що стоїть і нервується у чотирьох довгих чергах при доступі до „Нафтусі", та місце довкола статуї Матері Божої у парку, яке — на думку деяких літників християн — повинно бути „ізольоване" від жидів. Але досі ніяких ексцесів на цім тлі не було. Можливо, що причиняється до цього атмосфера живця, до якої і жидівські літники мусіли пристосуватись: вони не зважуються там нпр. проявляти свій нотарійний гін до чистоти (гляди гори паперу й лушпин від яєць у таких Брюховичах та в долинах Опору, Лімниці, Пруту й Черемошу). І леґіон хлопців, що бігають з гачками у руках і визбирують до кошиків паперці та папіроски — не можуть переводити расового поділу...

Яка будучність Трускавця? Залежить вона від волі людської і — Божої. Людські задуми торкаються розбудови живця: теперішній Товариський Клюб має бути знищений разом із сусідніми дерев'яними партеровими лазничками і на тому місці має станути новий великий дім. Розбудова живця має іти у напрямку Річок, опанованих тепер цілком десятками жидівських пансіонів. Реалізація цього пляну залежить від фондів живця та власників його теренів. Але від вищих сил залежить, як довго плистиме „Нафтуся", „Варвара" й інші джерела, які стягають тисячі літників і лікуванців. Покищо вони пливуть, не турбуючись ані повінію, яка стільки шкоди й страху цього року наробила, ані міжнародніми катаклізмами.

Тихо й мирно пливе життя у живці, в якому не цікавляться тим усім, що хвилює ввесь доокличний світ. Все-ж, події у світі кажуть неодному лікуванцеві — і авторові цих рядків — переривати відпустку та вертатись до праці, серед якої чоловік тільки мріє — про чергову відпустку. **ік.**

З українських справ у Варщаві.

УКРАЇНСЬКІ КАТЕДРИ ТА УКРАЇНІСТИЧНІ ВИКЛАДИ.

Варшава, 25. вересня 1938.

В академічному 1938/39 році викладатимуть у варшавському державному університеті м. і. отсі професори українці: **проф. Дмитро Дорошенко** — загальна історія християнської Церкви, **м-р Іван Коровицький** — семинар старославянської мови, **проф. д-р Мирон Кордуба** — Історія України в другій половині XIV. ст., — **проф. д-р Роман Смаль-Стоцький** — Українське творення слів та історія української драми, **м-р Павло Зайцев** — Шевченкова творчість та вплив польської думки на відродження української літератури у першій половині XIX. ст. Крім вичислених у варш. високих школах викладатиме ще кілька українських наукових сил, про які повідомимо в черговій українці.

Українська проблема виходить так швидко на чоло кардинальних політичних справ, що хоч-не-хоч приневолює цікавитися нею навіть ворожі собі ідеольоґією польські кола. Як читачам „Діла" відомо, весною нац. **Ютро Праци"** заанґажувало окремого референта до українських справ. Тепер, з огляду на виїзд того референта п. Вл. Ігнатовича, одного з поважніших польських україністів, на довший побут за кордон, „українська" сторінка „Ютра Праци" підупала, а на її місце зявилися україножерні фабрикати. Зате появилася вона з цілком протилежного боку: оце тижневик **„Орка на угорже"**, орган незалежної ґрупи молодих польських демократів, всупереч неґодуванню старих лівих демократичних лідерів, які не мають відваги порушувати українську справу — рішила навязати безпосередній контакт з молодою українською публіцистикою. У висліді переговорів ґрупа українських молодих публіцистів у Варшаві перейняла редакцію автономічної інформаційної української колюмни для польського читача у цьому часописі, вважаючи, що в добі посиленого наступу польської преси на українство не вільно знехтувати бодай одної нагоди для обективного інформування польського читача самими українцями. В одній з отих „колюмн" появилася стаття Р. Гучвановича про Симона Петлюру. На цю статтю зареаґував публіцист Анзельм у львівських **„Сиґналах"**, на що д. гостро відповів нач. редактор „Орки" п. Голішевський, попавши через це в конфлікт з цілою лівою демократією. З другої сторони українстичні зацікавлення ред. „Орки" зустрілися несподівано із закидом... нещирости у „П.-У. Бюлетині". Їх автор п. Степан Курилло написав аж три великі статті з цього приводу. Редакція „Орки" хотіла відповісти на всі закиди „Бюлетину" окремою статтею. На жаль, перечитати її не довелося, бо варш. цензура статтю „Орки" (пера А. Дубінського) в цілости сконфіскувала, залишивши неторкненим лише невеличкий полемічний уступ.

З українського становища булоб ліпше, колиб усі польські ґрупи, які ставляться до українців позитивно та критикують нинішні відносини й нинішню польську політику, стояли у взаємному звязку та творили через те поважний табор, ніж вели суперечку, яка робить враження дивовижної боротьби за право займатися українською тематикою! **КТВ.**

ГУРРА-ПАТРІОТИЗМ „ІКЦ“

у світлі правди.

Кілька днів тому „Діло“ помістило замітку нашого варшавського кореспондента про сензаційні поголоски у варшавських журналістичних колах у звязку з останньою метаморфозою „ІКЦ“, який раптом почав був займати фільочеське становище. Ті поголоски — було у згаданій замітці — кажуть про перехід частини акцій краківського „Кур'єрка“ в руки одної чеської фірми. „ІКЦ“ зареаґував на цю замітку згідно зі своєю світлою традицією: ординарною лайкою, істеричними вигуками під адресою всього українського народу, повторюванням старих інсинуацій про німців, як винахідників українського народу та суфлерів кожного українського кроку, но і новим пописом свого знання історії, при чому найкапітальніше твердження, що вперше у 1900-ому році появилося „підсунене німцями“ слово українець!! Очевидно, „ІКЦ“ і ту замітку в „Ділі“ вважає німецькою інспірацією, бо це, мовляв, німці рамом з українцями хотіли пімститися на „Кур'єрку“ за його „ревеляції“ про міліони німецьких марок для українців. Наприкінці „ІКЦ“ заповідає, що скаржить „Діло“ до суду.

Ясна річ, що в дискусію на історичні та політичні теми з ікацовими спецами вдаватись не можемо, бо такої високої освіти покищо ніхто з учених цього міра не має. Велика теж шкода, що „ІКЦ“ своїх ревеляцій про німецькі марки не спрецизував: хто їх взяв? Але це завжди безпечніше ховатись за загальниковими інсинуаціями. У даному випадку цікавить нас тільки одно: коли замітку у „Ділі“, підписану всім читачам „Діла“ відомою сиґнатурою нашого варшавського кореспондента, інспірували німці, то як погодити „щире і непримирно національне становище“ „ІКЦ“ у справі заользанського Шлеська зі становищем манїфестантів на честь звользанського Шлеська і протичеських демонстрантів у Варшаві, які в домівці „ІКЦ“ у Варшаві на Краківському Передмісті били шиби та кричали: „ІКЦ — здрайца народу“, „ІКЦ — одщекай“ і т. п. епітети?! Нині, після мінхенської конференції, всім відомо, що не Франція і Англія, але саме Італія і Німеччина підтримують польські ревізіоністичні вимоги супроти Чехословаччини: тільки ці дві держави застереглися, що дадуть гарантію для нових границь ЧСР щойно разом з Польщею і Мадярщиною. Тому можнаб казати, що дійсно німці сердиті на ті всі пресові органи, які виявляють супроти чехів свою прихильність і морально їх підтримують; а що і німці і українці бажають Польщі прилучити своїх земляків з т. зв. тешинського Шлеська до матірного пня, то видно німці й українці інспірували ту протиікацову демонстрацію у Варшаві! Залишається тільки ствердити, чи в отій варшавській протиікацовій демонстрації брали участь якісь поляки, чи були там тільки самі німці й українці. „ІКЦ“-ові, який видавав „Тайного Детектива“ — ствердити це буде дуже легко. Щодо самого факту, що манїфестація на честь поляків у ЧСР перетворилась у демонстрацію проти „ІКЦ“ — можна переконатись по репортерських звітах у варшавській пресі, м. і. у такій газеті, як „Польска Збройна“, яка здається таки ані від німців ані чехів ані українців грошей не бере.

Гадаємо, що не буде теж дуже важко ствердити, чому ті варшавські оборонці польських прав до заользанського Шлеська, що їх добрих інтенцій і сам „ІКЦ“ не квестіонує, були такі обурені на „ІКЦ“, що били в ньому вікна у супроводі таких поганих слів, як „здрайца“ і „одщекай“? Отож „ІКЦ“ паде жертвою свого накладу, своєї популярности і такого розкладу потягів краківської дирекції залізниць, що наклади того часопису опиняються вранці по всіх закутках держави: люди просто запамятують собі докладно, що коли „кохани „Кур'єрек“ писав. Памятали безпардонну, соковиту, типово ікацову кампанію проти чехів тоді, коли ще було тихо і мирно в европейському кітлі, і прочитали статті зі слізливими симпатіями супроти чехів тоді, коли у тому кітлі заварилося. Очевидно, що так поводяться всі направду благородні люди: кидаються на сильного, а боронять слабого. „ІКЦ“ це відомий трибун найблагородніших почувань супроти всіх інших народів на чужині і в Польщі і тому змилосердився над чехами в моменті, коли почала грозити їм халепа. Інша річ, що варшавська вулиця не зорієнтувалась у тих благородних спонуках і почала дошукуватися їх у тих причинах, про які згадав наш варшавський кореспондент, стягаючи через те на нас увесь той гнів „ІКЦ“, який повинен впасти виключно на голови варшавських демонстрантів. Очевидно, „ІКЦ“-ові вигідніше воювати питомим собі тоном і арґументами з „Ділом“, ніж з тими своїми земляками, які відмовляють краківському катонові права до монополю польського патріотизму та на тому патріотизмі бачать всякі риси. Ми не є від того, щоб кваліфікувати, хто більший польський патріот — звеличники „ІКЦ“ чи його противники, — але гадаємо, що всю ту історію зіштовхувати на площину українсько-німецької інтриґи — це таки трік навіть для найнаївніших читачів „ІКЦ“ занадто прозорий.

Чи „ІКЦ“ має право вживати під адресою українського щоденника епітету — „гайдамацкі бруковец“ — про те спитаємо на судовій салі.

Число анальфабетів у Польщі росте

Ми звертали вже увагу на те, що відносини, які запанували у шкільництві в Польщі, причиняються до того, що число анальфабетів зростає. Недостача місць у школах збільшує ряди дітей, що не вміють читати ні писати. Та це не єдине джерело анальфабетизму. П. К. Чапінський пише про це в „Роботніку“ (ч. 277 з 1-го жовтня ц. р.) у звязку з книжкою, яку видав Овон п. н. „Проблема ліквідації анальфабетизму в Польщі“.

„Найгірше те, що є вілика правдоподібність, що анальфабетизм зростає. Зростає, бо маса анальфабетів складається з кількох категорій: 1) зі старих анальфабетів, що взагалі не були в школі; 2) з молодих, що до шкіл не попали, бо шкіл забракло, 3) (найцікавіша категорія) з тих, що були в школі, але вчилися не довго — і впали в поворотний анальфабетизм.

„Кілько в Польщі анальфабетів? Видавець нараховує, що в р. 1937 анальфабетів було 6,3 міліона; як додамо до того 177 тисяч дітей у віці 7—9 літ (не охоплених школою), дістанемо 6 і пів міліона анальфабетів. Число дуже поважне...

„Як розподіляється ця маса — на село і місто? Таблиці унаглядюють це дуже подрібно. Правда, вони характеризують 1931-ий рік, але від того часу, на жаль, мало змінилося. В р. 1931 у містах було 550 тисяч, а по селах 4,6 міліонів. Територіяльно головна маса анальфабетів припадає на схід. Так із цього загального числа 5 і пів міліона анальфабетів на волинське воєвідство припало аж 720 тисяч. Беремо загальне число (для р. 1931) 5 і пів міліона, бо окремо нараховували тоді 1 міліон як „пів-анальфабетів“.

П. Чапінський підкреслює, що школи не борються в достаточний спосіб з анальфабетизмом. Згідно зі статистикою, що її подає згадана книжка, в останніх роках фреквенція у вселюдних школах маліла й у звязку з тим зростав анальфабетизм. Зростає він особливо на наших землях, але у нас це явище має ще й інші причини.

З польських справ.

ВОРОГ Ч. 1.

Торкнувшись справи розподілу мандатів п. Цівіс у „Дзенніку Познаньскім“ пише:

„При попередніх виборах „типування“ кандидатів у Президії Ради Міністрів під проводом тодішнього премієра і з участю управителів воєвідських секретаріятів Б. Б. В. Р. та пп. воєводів“.

Тепер — на думку п. Цівіса — рішальний голос матиме ОЗН, а розділький ключ має бути такий:

„Передовсім має бути втримана одна засада: не може кандидувати ніхто, що має щонебудь спільного з полковником Славком. Силою асоціяції нагадуємо собі нараду референтів пропаганди ОЗН, що недавно відбулася, на якій полковник Мали... ський без обиняків вказав на полк. Славка як на ворога ч. 1., завдяки якому сойм виявився нельояльним, бо зголосивши в 90-ти відсотках приступлення до ОЗН, все-ж у рішальній хвилині висунув полк. Славка разом з полк. Пристором, даючи їм до рук перевагу в майбутніх виборах президента Річипосполитої. Щоб цю перевагу злома... розвязано парлямент“.

ХТО БУДЕ В НОВОМУ СОЙМІ?

Цей сам п. Цівіс з „Дзенніка Познаньского“ пише, що рішальну більшість у новому соймі здобуде ОЗН. Вигляди на те, що дістанеться до сойму, має невелика кількість молодих, так ... затиб, народовців і взагалі діячів молодого ... коління навіть споза офіційних рядів ОЗН ... цього з поодиноких округ перейдуть представники (не конче чолові) ППС і Строніцтва Людового. Вони матимуть завдання ... „демократичности“ майбутньої виборчої ... нації. Коли мова про Строніцтво Людове, ... перейдуть радше ті, що не мають нічого спільного зі Строніцтвом Праці.

Що торкається „Направи“, то вона — ... п. Цівіс — хоч має сьогодні великі апетити, не здобуде ще влади в Польщі.

НІМЕЦЬКІ СОЦІЯЛІСТИ НЕ ПІДУТЬ ДО ВИБОРІВ.

В неділю 25-го м. м. відбулося в Лодзі ... сідання Виконавчого Комітету Німецької Соціялістичної Партії Праці. Предметом нарад ... ло міжнародне та внутрішне положення у ... ку з виборами до сойму і сенату Виконавчий Комітет ухвалив:

„Німецька Соціялістична Партія Праці ... знає, що розпорядок президента може в майбутньому довести до вибору палат, що відповідали би волі люду і які зможливлять широким народнім масам співпрацю над закріпленням польської державности. Але до часу, доки ... буде дана широким масам можливість висувати власних кандидатів, що мають довіря широких працівних мас, партія не може дати згоди на участь у виборах. Виконавчий Комітет ... джує, що єдиною чинністю майбутнього ... повинно бути: опрацювати нову демократичну виборчу ординацію.“

Чим Ви причинилися до збільшення ... „Просвіти“?

Подяка.

Видужавши з довгої, тяжкої і майже безвихідної недуги, на яку лікувався в Народній Лічниці у Львові, складаю оцим щиру подяку в першій мірі Вп. примарю проф. д-рові Маріянові Панчишинові, котрого весняному званню, порій і ласкавій опіці завдячую своє здоровля, понадто д-рам Круппі, Гординському і Криштальській, як і всім сестрам піклувальницям і цілій управі „Народньої Лічниці" за прихильну і незвичайно дбайливу опіку.

Надто в часі недуги зазнав я і ціла моя родина стільки вичливости, стільки виявів щирих почувань і помочі від станиславівського громадянства, а також і від лікаря д-ра Хмілевського, що лікував мене у Станиславові, що не маючи змоги зробити в інший спосіб цього і не віддячитися, складаю оцим мою сердечну подяку.

Станиславів 28. вересня 1938.

Д-р Юлій Олесницький.

З виборчого фронту,

З інформаційного обовязку подаємо до відома становище ріжних українських політичних подій супроти виборів на підставі вісток, що появилися в їх пресових органах.

У „Громадському Голосі" з 1. ц. м. читаємо (нескoнфісковані) **„Постанови Головної Управи УСРП"**, з яких довідуємося, що нарада цілої верхівки УСРП з 25. вересня, яка відбулась під проводом д-ра І. Макуха, рішила „також у цих соймових і сенатських виборах не брати участи", подаючи як мотив — теперішню виборчу ординацію. Інші точки постанов тієї наради торкаються організаційних справ партії, Закарпаття, заходів щодо консолідації і т. п.

Того самого дня відбулася **краєва конференція УСДП**, яка в справі виборів прийняла аналогічні постанови.

26-го вересня відбулося засідання Головної Ради Дружини Княгині Ольги, на якому стверджено що „з уваги на обовязуючу виборчу ординацію українське жіноцтво не має можливости брати участи у виборах до сойму і сенату". (Ця постанова оголошена у нескoнфіскованому числі „У. Вістей" з 1. жовтня ц. р.).

Одночасно довідуємося, що **„Центральний Совіт" РСО** не зайняв ще супроти виборів ніякого остаточного рішення, лише — з уваги на ріжні вогололоски про розмови деяких „русских" з п. Войцеховським — заборонив своїм членам переговорювати з „чужими факторами".

Батьки і діти під Прапор „Просвіти"!

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА" Ч. 27.

Ю-МА

Батькова тайна.

Збиралося на бурю, гостру, літню громовицю. Небом перевалювались чорні бовдури хмар, клекочучи грізно й гнівно та засипуючи землю іскрами блискавок. Всі наші гості (хоч була щойно девята година ввечір) поспішно прощалися, щоб завчасу втекти перед гнівом неба.

З нашої підміської вілі до першої зупинки трамваю було добрих десять хвилин і моїм обовязком було провожати дами. І хоч як мені не хотілося кидати затишної їдальні, я сповняв свій обовязок гідно й поважно, як пристало на людину, що кінчить саме двадцять літ — стає повнолітньою.

Мої груди повніще дихали, серце швидше билося, думки високо ширяли, всю душу охопив молодечий захват свободи, широких можливостей нового-незнаного.

Стільки обіцянок мало сповнитися з тим переломовим днем, скільки нежданого, а в ньому і батьків дозвіл (о коханий! добрий мій батуню!), що мав здійснити мою довгу, гарячу мрію — дозвіл старатися за заграничний пашпорт.

— Ну, сину — сказав він своїм лагідним, поважним голосом. — Тепер ти вже повнолітній, дай собі раду на чужині сам. Досі я противився твоїм закордонним студіям, сьогодні благословлю тебе на новий шлях. Я даю тобі гроші, а всі формальности полагодь, чоловіче, сам.

При слові „чоловіче" він поклепав мене по плечі, мовляв: тепер ми вже рівні собі.

Та понад усе хвилювала мене думка, що сьогодні — так! сьогодні в день моєї зрілости маю довідатися про батькову тайну, ту строгу тайну, якої батько береже вже тільки років, і яку обіцяв при смерти матері розкрити нам у цей день.

Нераз із сестрою, роком старшою за мене, до якої сьогодні належали всі усміхи та прихильність гостей, для якої заставлено столи, обсипано їх цвітами та освічено лямпами, (не диво, цеж день її заручин!), спорили ми годинами, шукаючи ключа до тої тайни. Ми знали тільки одно: наш батько наскрізь шляхотна, глибоко шанована людина, один із кращих лікарів у місті, людина, яку ми обожали і кохали із цілої душі, скриває на дні свого доброго серця якусь розколину чи важку провину, що каже йому низько схиляти голову в покорі перед ударами долі, поменшати свою вартість слозами.

Наша молодеча уява підсувала нам нераз жахливі картини, пікчемні образи і ми здригалися перед ними, втікали до своєї праці ховаючися перед батьковою добротою. Його тайна стояла невидним муром поміж нами і ним і ми раділи сьогодні, хоч і лякалися, що вкінці дізнаємося всієї правди.

Останния гостя сіла в трамвай і я віддихнув з полекшою. Нарешті ми будемо самі і я матиму змогу впімнутися в батька нашого права — знати його тайну.

Я швидко вертався домів, нетерпляче вбіг до їдальні та тут ждало мене миле — чи немиле — розчарування. За столом скючи найліпшою із своїх добрих усмішок сиділа „бабуня". Перед нею сторчма стояла копиця привезених для мене і Галі дарунків і вона добряче-радісно кивала головою на Галині вибухи щастя і вдоволля із ними.

Я привітався мовчки, не міг закрити розчарування — знов у нас чужа людина і знову важна розмова відкладена.

Бабуня не була для нікого з нас навіть далекою своячкою. Та ми звали її бабунею, батько панею Марією і відносини наші до неї були справжніми відносинами внучат до рідної бабуні. Ми любили її як найближчу по батьках людину і звикли до неї мов до рідні. Хто вона така ми гаразд не знали, зачували тільки, що за молодих літ наших батьків, серед дивних незнаних нам ближче обставин, звязав був їх із панею Марією сильний вузол дружби, що перетривав смерть нашої мами, а пізніше перенісся і на нас.

Бабуня щиро раділа заручинами Галі, вона завзято оправдувалася, що спізнилася на святочну хвилину, бо перший поїзд (вона жила на далекій провінції у своїх дітей) утік їй, як то кажуть зперед носа.

Бабуня не була втомлена і хоч батько намовляв її піти спочити, вона залишилася з нами гуторячи. Батько слухав мовчки, а мені здалося, що він теж жаліє нагоди, що хотів би вже вирвати із серця, те, що коріниться там десятками літ. Але він надто шанував бабуню, щоб заколотити її радісний настрій необачним словом. Крім бабуні сидів ще при столі суджений Галі — Марко, але від сьогодні він був уже найближчий родич і не треба було перед ним скривати тайни.

Балачка зійшла з нагоди заручин на подружні теми. Марко розказав пригоду своєї далекої своячки, якій на старости літ забаглося подружжя, а що в рідному містечку, де кожний знав її вік, сварливу вдачу і скупство, вона не могла найти чоловіка, найшла собі його з часописних знонсів, та заплатила за це гірко. Кандидат на чоловіка зворізької Ксантипи виманив від неї доволі гроша і обсміявши — чкурнув. Ціле містечко має „сто потіх" із нещасної, що до божевілля закоханої в гультіпаку старої панни. Марко мав хист оповідати весело й тому ціла пригода набрала в його устах такої гумористичної барви, що ми з Галею плескали в долоні з утіхи, ще й тоді коли Марко вже зовсім поважно почав фільософувати над цим неетичним знаком наших часів.

(Далі буде).

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Середа, 3 жовтня (21. вересня) 1888.

РОЗКОПИ ШЛІМАНА.

В новинці п. н. „Розкопи в околицях Мікен у Греції“ читаємо: „Д-р Шліман займається тепер розкопами в околицях Мікен, що приносять з кожним днем більший успіх. Всі околиці того міста повні могил з догомерівського часу. В ті могили, висічені у скелях, величини 35—40 квадратних метрів, клали трупи без землі, а не палили, як вже за часів Гомера знайдено тут різні предмети зі скла, кришталю і слонової кости. З написів на тих предметах видно, що початків грецької штуки треба шукати на Сході.“

НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР У ВІДНІ.

Відень, 3. жовтня. Візд німецького цісаря відбувся дуже торжественно. У першому екіпажі їхали оба цісарі, за ними генеральні адютанти, дальше архикнязь Рудольф і дальший почот. На Белярії привітала цісаря австрійська цісарева.

Убиветво Гринька Скаскова.

Повідомляють нас, що 28. м. м. вночі напало пятьох незнаних покищо людей на хату селянина Гринька Скаскова, б. члена Ц. К. УНДО і колишнього кандидата на посла, зам. в Божикові, пов. Підгайці. Напасники побили на смерть самого Скаскова і відтак побили також його жінку. Похорон пок. Скаскова відбувся в пятницю 30. ц. м. в Божикові.

Яке тло того вбивства і побиття, не знати. Може це виявить поліційне слідство.

Останній шлях проф. Степана Смаль Стоцького.

Як відомо, останнє бажання пок. проф. Степана Смаль Стоцького було — спочити коло Дружини, Емілії з Зарevичів, що її світова війна загнала була до Кракова. Там, після тяжкої операції, найшла смерть, там на краківському кладовищі лежить вона у родинній гробниці. Думалося, що після полагоди всіх потрібних формальностей похорон у Кракові можна буде владити коло 10. жовтня. На той день було приготовлене українське громадянство Галичини й Буковини, що ближче стояло до родини покійного професора. Та події останніх двох тижнів справу приспішили. Ще синові покійного, проф. Романові, вдалося перевести тіло через чесько-польський кордон останнім поїздом. Тай то вже довелося один-один вагон, де було тіло, тягти окремим чеським паровозом, що перевіз його на польський бік.

Похорон у Кракові визначено на пятницю 30. вересня ц. р. на 11. год. Про цей час тільки декого можна було повідомити, і то останньої хвилини, бож тут іщнову виринули деякі формальности. Тимто з представників українського громадянства могло виїхати на похорон небагато людей. Мало хто знав про час похорону з краківських громадян. Дехто щойно з вістки „Діла“ довідався про це. З українських установ Львова, де Покійний працював, брали участь у похороні через своїх представників: Наукове Товариство ім. Шевченка (голова проф. д-р Іван Раковський, директор фільольогічної секції проф. д-р Кирило Студинський), Земельний Банк (дир. д-р Володимир Сінґалевич), Карпатія (дир. д-р Іван Ґижа), з колишніх студентів — д-р Василь Сімович. Із краківської кольонії зявилися передусім ті, що перебували колись на Буковині (прокур. Павло Шухевич, пошт. нач. Софрон Добрянський та ін.), представники місцевих українських товариств і установ (заступник філії „Просвіти“, „Рідної Школи“ й ін.), проф. д-р Іван Зілинський і т. д.

Сумний похоронний обряд почався у цвинтарній каплиці заупокійною Службою Божою, яку відправив місцевий парох о. Хрущ. На високому підвисенні серед зелені і світла лежала домовина — без вінків, як бажав собі покійний професор, тільки з невеличкою китицею живих квітів від родини. Після Служби Божої і панахиди, після „Вічної памяти“ домовину взяли на плечі українські студенти краківського університету й сумний похід рушив на нове кладовище, де збудована родинна гробниця. І знову панахида, знову сумні співи, знову „Вічна память“. І домовину без вінків закрила тяжка нагробна плита.

Згідно із своїм останнім бажанням проф. Степан Смаль Стоцький найшов своє місце коло Дружини. Хоч не в Немолові, не у Львові, не в Чернівцях, а всеж ближче і туди, і туди, і туди.

Сумно й тяжко було відходити від того місця, де під камяним, дуже гарним хрестом, вирізьбленим на звичайній стіні, вириті тільки два слова: Смаль-Стоцькі.

Хай-же Йому легко буде лежати під тою тяжкою камяною плитою!

——оо——

НОВИЙ НАПАД НА УКРАЇНСЬКІ УСТАНОВИ.

В ночі з пятниці на суботу 1. ц. м. невідомі люди вибили три великі виставові шиби в касарні „Центросоюзу“ при вул. Зиблікевича ч. 2. Слід згадати, що передучора вночі невідомі люди кидали каміння до друкарні „Діла“ при вул. Руської і повибивали шиби в кімнаті з лінотипами.

З листів до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

У звязку з заміткою в „Ділі“ з 29-го вересня ц. р. під наголовком „Урвана пісня“ прошу ввічливо приняти до відома таке. Як референт українських справ у львівській посилні Польського Радія я провірював цю справу в технічному відділі П. Р. і засягав також інформацій у Дирекції львівської посильні. На підставі цієї провірки заявляю ось що:

Правдою є, що відбір богослужения, що його надавали з Волоської церкви у Львові 21-го вересня ц. р., був слабший, як звичайно. Одначе причина цього була чисто технічного характеру, а саме спричинило це ушкодження каблів між вул. Руською і Баторія. Тому то відбір авдиції був щораз слабший, аж врешті зовсім затих по закінченні Богослуження при кінці пісні „Боже Великий“.

Буду вдячний за поміщення цих кількох слів вияснення у Вашім цінім часописі

З глибокою пошаною

Роман Пашківський
референт українських справ П. Р.
у Львові.

Співак, архітект, міліонер...

ВСЕЛАСКАВИЙ УСМІХ ДОЛІ

Хоча офіціяльно не подали того до загального відома, „пантофлевою“ почтою довідалися люди, що одним з тих, що мали пятку числа, на яке впав міліон — є пан Здіслав Преґговський. Студент львівської архітектури, дуже здібний, як теж співак-тенор, з прегарним голосом, учень Адама Дідура і співвласник саме тієї колектури, де впав міліон — пан Преґговський уявляє собою тип новітнього енергійного молодця.

Найшли ми його в колектурі в Маріяцькій Галереї і спитали про подробиці.

— Пятку, на яку виграв я затримав собі з надумою. Якесь, що так скажу, щастя переслідує мою колектуру і то від довшого часу. Мусів і я попробувати щастя. Воно справді дописало і я вже заінкасував гроші.

— Що думаєте зробити на майбутнє?

— Розбудувати колектуру, якій так багато завдячую і далі вчитися. Мушу скінчити архітектуру, але теж мушу бути співаком. Мистець Дідур і відомий меценат співу проф. Іван Рапс, які оба від років мною цікавляться, ворожать мені великі надії, коли тільки буду працювати. Не заведу їх!

— А тепер ви ще не співаєте перед публикою?

— Я вже співав під псевдонімом Здіслав Альба. Критика була надзвичайно прихильна. Знають мене теж радіослухачі. Вже внедовзі матиму концерт на загальнопольській хвилі.

— Щоб вам так повелося як з міліоном!

— Дай Боже. Правда я вже затримав для себе кільканьосів до 43-ої Льотерії, яка починається 19-го жовтня. Може повведеться і тепер. Коли не міліон, то хоча б й менше. Щастя не треба занедбувати!

Літературна сторінка

Про українську літературу відрізану від Варшави.

У варшавському літер.-мистецькому тижневику „Просто з мосту“ з 25. п. м. помістив молодий критик В. Петшак статтю п. з. „З української літератури“. Стаття написана з нагоди польського перекладу „У. Самчука „Волинь“. Критик робить честь нашому молодому авторові, що прирівнює його повість з Гамсуновим „Благословенством землі“ і Реймонтовими „Мужиками“, без огляду на свої висновки щодо того, чого недостає „Волині“ супроти тих творів. „Волинь“ важна для нього передовсім як образ життя незнаної країни. Від неї він переходить до загальних міркувань про те, як поляки мало знають суспільне, буденне і літературне життя українців.

„Треба, щоб у царині проблем умової культури польські письменники і публіцисти навязали звязок з українською культурою та її представниками. Становище цього роду, що українська творчість опинилася відрізана від великих европейських скарбівень, Перед війною істнували два джерела, куди зверталися польські (зaмість: галицькі) українці: одним був Київ, другим — Відень і через Австрію німецька культура. Ці джерела висохли... Молоде українське мистецтво находиться у щораз-то більшій культурній ізоляції — у нестерпній ситуації. Париж, Льондон і Берлін нині занадто далеко, а кавярняні снобізми до Східної Галичини ще не дійшли. Варшава є для українців природним культурним осередком — і мусить нею стати справді. Самі українці про це знають...“

Автор згадує далі про те, що наші письменники не можуть жити з пера, що часто нидіють на провінції без спонуки до праці і що найшлись би такі, які навязалиб ближчі взаємини з польськими письменниками. На кінці поклик до Союзу Польських Письменників, щоб запросити кількох українців до Варшави на відчити та авторські вечорі.

На всі ці гарні почування і бажання відповісти треба передовсім пригадкою, що за 20 років не знайшлося між польськими письменниками, критиками та журналістами ніодного, який з власної цікавости чи з почування громадського обовязку стежив би за українською літературою. Виміна думок між двома особами, з яких одна не знає мови та літератури другої, а хоче саме про ту літературу розмовляти, не може бути довга, цікава ні корисна. Знаємо, що без огляду на політичні напружені настрої між французами і німцями, письменники обидвох національностей цікавляться живо чужим літературним рухом... у власному інтересі.

Як той духовий інтерес виглядає у наших письменників — важко сказати. Політичні настрої заглушують літературні потреби. Кожний користає передовсім з тої літератури, якої мову знає і до якої його приваблює своєрідний тип культури чужого народу.

З якої чужої літератури користають наші сучасні галицькі письменники? — питання добре на конкурс Т-ва письменників і журналістів з нагородою 1000 долярів.

Литовська повість про питомця.

V. Mykolajtis-Putinas: W cieniu ołtarzy. Dnie próby. (Altoriu Szeszel'y). Z języka litewskiego przełożył Olgierd J. Paszkiewicz. Warszawa. Tow. Wyd. „Rój“, ст. 354.

Перша литовська повість, яку знаємо. У польському перекладі теж перша. Вона дуже близька до тону нашої літератури XIX віку з її простим реалізмом, нескладною композицією і виразно проведеною думкою, що часто залишає вражіння тенденції. Передовсім тема дуже зближена до тих, які наш письменник може знайти серед наших обставин. Автор змальовує психічний стан бідного сільського сина, що вписався на теольогію з матеріяльних оглядів, тому, що не був рішений, який інший шлях вибрати і з... патріотизму. Це доба, коли литовська інтелігенція прокинувшись із вікового національного сну, взялася до праці над народом і щойно виробляє з селянської маси свідомі національні одиниці. Духовенство в цій праці, зовсім таксамо як було в нас у Галичині, займає передове місце. Зі священиків виходять діячі і письменники. Ці письменники часто хапають за перо тільки тому, що вважають це за свій патріотичний обовязок, а не тому, що мають талант.

Повість Миколайтіса-Путінаса відтворює психічний стан питомця у духовній семинарії, до якої він не може наломатись. Цей молодець з поетичною уявою та вищими „еспіраціями“ відчуває прикру одноманітність семинарицької дисципліни, бунтується проти облуди та доношицтва, не може звикнути до машинальних функцій, що позвані зачіпати за глибокі переживання, не розуміє ріжних теольогічних теорій, які не згоджуються з життєвою практикою вже самостійних духовників: парохів, прелатів і його безпосередніх наставників. Але це бунт тихий, у думках. У тяжких хвилинах молодого питомця, що раз-у-раз перевіряє своє сумління, чи він надається до духовного стану, чималу ролю грає його перша любов — молода інтелігентна дівчина, своячка пароха в сусідстві його села; ця дівчина пробуджує більше ініціятиви, ніж він і визиває його на признання. Питомець підпадає спокусам, але ті спокуси знову тільки в думках; вони чергуються з його постановами витримати до кінця на вибраній дорозі. Чим ближче кінця, тим вони сильніше, хоч рідше, появляються; їх супроводить свідомість, що щораз ближче до тої вирішної хвилини, коли життя з його ріжноманітними насолодами замкнеться перед ним довіку.

Хвилини розваги для героя повісти Васаріса — віршувати. Він не знає вартости свого таланту, не має з ким порадитись; на нього находять теж сумніви, чи він може погодити свої релігійні роздумування з тими поривами, яким хотів би дати вислів як поет. Зверхнє життя — реальне з усіма його питаннями було від нього далеко; він не сягав навіть туди оком, лякаючись зійти з дороги правди. Через те він обмежувався до чисто загальних ліричних настроїв. Автор дає з цього приводу дуже влучні рефлексії, які пояснюють нешироку скалю тем та ідей теж у наших поетів з такої самої доби.

„Молодий поет Васаріс щойно вступаючи на шлях творчости, не знав тоді, що чим ширший вид охоплює з вершин родинного узгіря і чим більше чуттєво підходить до всіх моментів свого внутрішнього життя, тим більше звужується обсяг його творчости. Задивлений у щодень однакові блакитні у віддалі ліси, у барвисті заходи сонця, щодень однаково величні та мелянхолійні, не добачував, що ось під його ногами переливається і кипить життя чудесно чудового світа того самого узгіря — а в ньому стільки ріжноманітних форм та багатство барв, таких ніжних, розбуджувані ними зворушення такі прості, при цьому нові та цікаві. Та чи він винен тому, що життя, в яке ввійшов так рано, розвивало в ньому чуттєвий патос, нездорове мрійництво, песимізм і мелянхолію і що ніхто не навчив його, що багатого матеріялу може постачити поетові і скромний ромен і сині волошки і запашний чебрець і заколисуваний вітром очерет...“

Повість не має ріжноманітної акції, ті самі ситуації в ній нераз повторюються, якби свідомо автор хотів вказати на сірину життя питомця і розяснити його духові спонуки. В ній маємо поруч критики теж сторінки повні ідеалізму, а проте не такі, щоб ми могли їх уважати за чисту фантазію автора. „В тіні вівтарів“ нагадує „Люборацьких“, але написаних сучасним письменником

м. р.

Літературна хроніка.

II-ИЙ ТОМ ЗБІРНОГО ВИДАННЯ ШЕВЧЕНКА.

Прийшло до книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові кілька примірників II-го тому збірного видання творів Т. Шевченка під редакцією В. П. Затонського та А. Хвилі, початє „Державним Літературним Видавництвом у Харкові“. До цього тому ввійшли поезії рр. 1847—1861. Том має 618 сторінок великої 8-ки на крейдяному папері з численними репродукціями заголовних сторінок первісних видань творів Шевченка, автографів та його малюнків. Крім цього є тут теж репродукції деяких важливих урядових паперів у звязку з особою Шевченка і фотографії тільких діячів, з якими Шевченко підтримував звязки. Пояснення до тексту і варіянти займають 200 сторінок. Том у полотняній оправі золочений.

ДУМКИ ЗАБУТОГО ПИСЬМЕННИКА.

Хтось із французьких критиків пригадав, що саме тепер минає 100 років від хвилини, як світ почув уперше про одного великого моралїста — Жозефа Жубера. У 1838 році великий Шатобріян оголосив частину рукописів Жубера, який помер 14 років раніше. Решта його творів вийшла щойно в 1842 р. у 2 томах п. з. „Думки, нариси, рефлексії та листи“. Жубер уродився в 1754 і помер у 1824 р. Життя його було не тільки спокійне, а просто замкнуте, відокремлене від людей. Йому не залежало на друку того, що він писав і більша половина його некороткого життя минула на тому, що він боровся з недомаганнями свого тіла, від уродження слабовитого. Приїхавши у 1778 р. у Париж він познайомився ближче з тодішніми великими письменниками: Дідеротом, Д' Алямбером, Мармонтелем і Лягарпом. У 1790 був суддею, а в 1809, коли Наполеон реформував школи, одним із перших організаторів університету в Парижі.

Жубер був глибоким знавцем життя, людей і книжок. Його думки і досі належать до тих, що спонукують до глибоких роздумувань.

Ось кілька з них:

Одним нещастям — із ріжних — нашої літератури є те, що наші вчені мають мало уяви, а люди уяви невчені.

Діти більше потребують зразків, ніж критики.

Напрямок нашого ума важніший, ніж його розвиток.

Коли вдоволяємось розуміти тільки наполовину — вдоволяємось теж висловлюватись теж наполовину і тоді пишемо легко.

Нема нічого кращого, як гарна книжка.

Література народів починається казками і кінчається повістями.

Книжки, які ми хотілиб прочитати у зрілому віці дуже нагадують місця, де ми хотілиб провести свою старість.

Кілько людей у літературі має добрі вуха, а співає фальшиво.

Не можна стати дуже освіченим не маючи змоги читати те, що нам подобається.

Усякий геніяльний твір — епічний чи науковий — можна вважати за довгий, коли не можна його прочитати за один день.

Приклад іде сходами вниз, а не вверх.

Справедливість без сили і сила без справедливости — страшне нещастя!

Всі ми більш-менше відгуки — ми повторяємо мимоволі чесноти, хиби, поруxи і характери тих, з якими живемо.

Не може бути кращої майбутности як та, що буде подібна до гарної минувшини.

Ми домагаємося раз-у-раз нових книжок, а в тих, що ми вже маємо віддавна є неоцінені скарби знання і розваги, невідомі нам, бо ми не звернули на них уваги. Велика недостача нових книжок у тому, що вони перешкоджають нам читати старі.

Сторінка без політики.

Як виглядатиме підводна війна.

Теперішні підводні човни не мають нічого з підводними човнами, що їх уживали держави підчас минулої світової війни. В порівнянні з нинішніми підводними човнами, колишні човни виглядають, наче дитячі іграшки.

Підводні велитні.

Перш усього нинішні підводні човни — це справжні велитні, які мають містому 2000—2.500 тон (менш більш стільки, що добрий вантажний пароплав. Скорість підводних човнів, завдяки новим уліпшеним двигунам, доходить до 22 вузлів. Запас палива вистачає їм, щоб відбувати величезні рейди, не запливаючи при тому ні разу до пристані, щоб доповнити припаси й не потребують теж вони довгий час підніматися на поверхню. Французький підводний човен „Сюркуф" доїхав простим, безупинним рейдом до Індо-Китаю та кілька разів перепливав Атлантійський Океан. Італійські підводні човни плили з Неаполю аж до пристаней Італійської Сомалі, окружною дорогою через ріг Доброї Надії, що дає віддаль 16.0000 км перебуту без додаткового навантаження палива. Кажуть, що рекорд побили японські підводні човни, містоти 1400 тон, які відбули рейд 28.000 км. (більше як половину дороги) довкола землі.

Збільшилося теж озброєння підводних човнів, які мають тепер кілька родів гармат. Існують підводні човни, що несуть на собі навіть невеликий літак.

Акустична сонда.

До досконалости довели методи звукового сондування. При допомозі такого сондування „сліпий" човен, який пливе ввесь час під водою, може знайти при ... небезпеку, підводні міни, скелі й т. д. На переді підводного човна уставляють апарат, який безупину висилає перед себе т. зв. ультракороткі, звукові хвилі. Коли вони стрінуть якусь перешкоду, відбиваються від неї і вертаються до апарату щось гейби відгомін. Обчисливши час, який хвиля мусить ужити, щоб перебігти там і з поворотом і знаючи її швидкість у воді, легко можна визначити напрям, в якому находиться небезпека та віддаль підводної лодки від тієї небезпеки. Одначе слід відмітити, що така сонда — це „двосічна" зброя, бо при допомозі такої „акустичної сонди" сучасні воєнні кораблі довідуються про наближення підводного човна.

Величезна швидкість у маневруванні підводних лодок, які можуть занурюватися в часі 1—2 і пів хвилини, сильно зменшує небезпеку перед кораблями й літаками. На думку деяких військово-морських спеціялістів, у майбутній морській війні підводна фльота гратиме величезну ролю.

Пімста після смерти.

Недавно відбулася на передмісті французького міста Нім ліцитація дому, який має справді романтичну й одночасно трагічну історію. Цю славу завдячує він величезній пивниці з винами, бо покійний власник дому збирав вина з запопадливістю справжнього знавця. Ця пивниця стала з причини трагедії, що її прожив господар дому Люї Арманд тереном жахливого злочину пімсти на невідомій жінці та її зводнику.

Старий амант.

Люї Арманд мав уже 60 літ, коли залюбився у 25-літній, найкращій на цілу околицю дівчині. Для неї він вибудував дім, який всі називали з уваги на розміри та вибагливе уладження палатою. Одначе Елен Арман не була щаслива. Вона познайомилася ще як наречена Арманда з його сестрінком Адріяном Бльондаль і небавом по шлюбі втекла з ним.

Цей удар долі зломив зовсім старого Арманда. Спершу він думав лиш про самогубство по страті жінки, яку любив над усе та по зраді сестрінка, якого він любив як сина, та не жалуючи трудів і коштів навчання, виховав. Одного дня він написав до втікачів листа.

Прощання.

У листі повідомив їх, що прощає їм провину. Хай вертаються й живуть як прикладне подружжя. Він хоче облекшити життя коханій жінці й коли вони вернуться, не застануть уже його між живими. І справді Арманд наложив на себе руку.

Та невірна жінка не знала, що Арманд залишив у нотаря два листи. Один із них був завіщанням, що передавало ціле майно Адріянові Бльондаль та його майбутній жінці. Зміст другого листа мав бути тайною застереженою до 10 літ.

Адріян справді повінчався з молодою вдовичкою, одначе його щастя не тревало довго. Рік пізніше Еллен упала з коня й на неї віхало тоді авто та розторощило її на місці. Бльондаль шукав заспокоєння своєї розпуки у вині й почав від тієї пори щораз частіше навідуватися до багатої в добірні вина пивниці. А що він був великим аматором бургунда, то спивав раз-у-раз це добірне вино, приміщене в окремім схові.

Пімста.

Та по році Адріян попав в якусь дивну недугу, якої ніякий, навіть найкращий лікар у цілій околиці не вмів пояснити. Коли він мав ледви 30 літ виглядав наче знищений життям старець. При тому він став чудаком, утікав від людей і все підозрівав, що хтось дає йому отруту. Небавом він теж і помер серед жахливих мук.

Щойно після його смерти відчинили таємничий лист, що його Арман залишив у нотаря. Зміст листа був справжньою сенсацією. Арманд знав, що його сестрінок пропадає за бургундом і що ще як гість пив завжди в товаристві Еллен. Тому всі запаси цього вина, ... лиш були в пивницях затроїв. Таким чином він засудив свояка на повільну смерть та муки.

Клептоманія чи звичайна крадіж.

Минуло 50 літ від тієї пори, коли гурток психіятрів - спеціялістів відкрив умову недугу, якій дали назву „клептоманія". Офіційльна наукова дефініція тієї недуги така: „непереможна охота забрати предмет, який стоїть перед очима (зокрема предмети виставлені в крамницях та магазинах), непереможна охота, якій недужий піддається по довшій боротьбі зі самим собою.

Сьогодні вчені приходять до висновку, що клептоманія є фікційною умовою недугою, значить лиш вигідним викрутом перед карою за крадіж. У великих европейських столицях, де випадки крадежей у магазинах трапляються доволі часто, психіятри - знавці щораз рідше признають клептоманію. Вирішний вплив на новий напрямок у цій медичній ділянці мав визначний паризький спеціяліст, д-р А. Антон, який пильно займився вивченням цієї складної проблеми.

Недавно прийшлося цьому визначному психіятрові розглядати таку справу. Один знайомий адвокат прислав йому свою клієнтку, обвинувачену у крадежі трьох пар шовкових панчіх у великому паризькому магазині. Згадана жінка зайшла була до магазину у широкій пелерині з футра, сховала під плащ панчохи і, не заплативши вийшла. При виході її придержали й вилеґітимували. До д-ра Антона прийшла вона в товаристві свого мужа, несподівано схвильованого цілою, для нього дуже неприємною подією.

Адвокат просив лікаря, щоб він виставив посвідку, що буцімто ця пані хора на клептоманію. Пацієнтка покликувалася на те, що вона має психічні забурення, бо її батько помер на нервову недугу, мати була сильно нервова. Також муж тієї жінки думав, що вона має якусь дідичну хоробу, бо іноді тратила почасти память. Все те промовляло за клептоманією.

Одначе психіятр запримітив, що пацієнтка підчас оглядин сам-на-сам виявила деякі подробиці подружнього співжиття, суперечні з тим, що говорив її муж та з тим, що вона говорила в його присутності. Лікар повів так зручно досліди і прийшов до висновку, що вона у присутності свого мужа рецитувала добре вивчену лекцію: непереможна охота, слаба воля, частинна затрата памяти і т. д. Оглядини нервової системи не виявили ніяких забурень, тому лікар мусів вести дальший дослід у психольоґічній ділянці. По довшім часі пацієнтка призналася, що має коханця, який часто домагається від неї грошей і таким чином ставляє її в дуже неприємне положення. Отже вона мусіла вкрасти панчохи, щоб затаїти перед мужом, що видала гроші на щось інше. Вже кілька разів удалася їй така штука й вона числила на те, що доброї клієнтки ніхто не буде підозрівати у крадежі.

Авта, що їх гонить деревний газ.

Багато держав від давна турбувалося, чим можна заступити бензину в механічних возах, що їм у деякій мірі вдалося це зробити при допомозі деревного газу. Уже в 1934 р. Франція мала вантажники, що їх гонив деревний газ. Тепер їздить у Франції 8.000 приватних возів, що їх гонить деревний газ. В Італії курсує на цім паливі 3.500 возів і передбачують, що в черговому році на деревний газ перейде 6.000 авт. Крім того деревний газ гонить в Італії 2.000 автобусів у прилюдній комунікації. В Німеччині є тепер 4.000 таких авт. У державах, які мають величезні лісові простори, напр. у Фінляндії є тепер 2.000 авт, у Швеції к. 1.000 авт деревного погону.

У Польщі є ледви кілька автобусів, що їздять на цім паливі.

—o—

За владу ощадности!

(ВСЕСТОРОННІ КОРИСТИ ОЩАДНОГО ЖИТТЯ.)

На цьому місці ми вже нераз висували додатні прикмети ощадної поведінки з матеріяльним надбанням, у першу чергу з грошевим. Ствердили ми м. ін. те, що ощадна людина виробляє в собі сильну волю. Тут присвятимо кілька слів окремій прикметі ощадности, бо на цю прикмету мало хто звертає увагу. Хочемо сказати, що ощадність стає звичайно регулятором, справжнім і то раціональним упровителем нашого надбання і наших видатків, і саме в тому розумінні, що не дозволяє людям жити без пляну, навсліп, понад стан. Хто не щадить, той не має межі у своїх видатках і звичайно видає, порівнюючи зі своїм заробітком і спромогою, забагато. Наприклад, ощадна людина, що заробляє місячно триста золотих і видає тих триста, видає зі багато бо повинна відложити бодай 30 золотих (10 прц.) на раціональну ощадність у рідній банковій. Та часто видає і більше, як триста, бо не ставить собі виразної межі — не вміє жити понад стан. До чого доводить така „господарка", не важко здогадатися. Така неощадна людина певне стоїть гірше і наражена на більші небезпеки, як така, що хоча й має може тільки 150 золотих місячного прибутку, але видає тільки 135 і 15 заощаджує. Тому всім тим, що не знали добродійства ощадности, даємо найщирішу приятельську раду. Якщо хочете виплекати власне добро і ваших рідних, а також і долю рідного народу, то поставте собі виразну границю у своїх видатках і відкладайте систематично бодай 10 прц. прибутків на ощадність. Не переступіть ніколи того кордону, хіба що ресуйте його щораз ближче до себе. Із тим вужчі межі ваших видатків, тим ширша влада ощадности над вами і — тим кращ ваша майбутність. (Ю. Ш.)

Польський ультимат до Чехословаччини.

ПАТ повідомляє:

Не зважаючи на кілька обіцянок з найвищих чеських кол чеську відповідь на польську ноту з 27. вересня доручено не 29. вересня ані навіть не 30. вересня рано, лиш 30. вересня в год. 20. Польський посол негайно переслав ту ноту літаком до Варшави.

Зміст ноти дивний і несподіваний. З огляду на теперішню поважну ситуацію: нота обмежується до загальників, якими праський уряд намагається проволікти справу, щоб не виконувати зобовязань, яких піднявся. Прикро, що в настільки важній справі Прага вихіснувала спокійну поведінку польського уряду, щоб злегковажити ясні й категоричні польські вимоги. З огляду на цю несподівану реакцію чеського уряду польський уряд відповів негайно, у пятницю, домагаючися ясно, щоби Прага сповнила справедливі й обосновані польські домагання у справі Тешинського Шлеська. Якщо чеський уряд не полагодить тієї справи, відповідальність впаде виключно на нього.

Цю ноту повіз літак, який вилетів з Варшави в год. 22.07.

ПРЕДСТАВНИКИ ЧУЖИХ ДЕРЖАВ У ПОЛЬСЬКОМУ МІНІСТЕРСТВІ ЗАКОРД. СПРАВ.

Міністр Бек приняв у пятницю амбасадорів Німеччини, Італії, Англії, Франції, Америки і Румунії та посла Мадярщини.

Державний підсекретар міністерства закорд. справ Шембек приняв бельгійського посла.

МІНІСТР ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ЗАБОРОНИВ ПЕРЕЛЕТИ НАД ШЛЕСЬКОМ.

У „Моніторі Польскім" появився розпорядок міністра військових справ з 29. IX. про заборону перелету над польським Тешинським Шлеськом. Перелет вимагає згоди шефа головного штабу. Заборона не торкається лише польських військових літаків.

Чехи обстрілювали польський кордон.

ПАТ подає: 28. вересня між год. 20. і 24. з місцевости Дзецморовіце в Чехословаччині обстрілями крісами і скорострілами польську місцевість Годуф у шлеському воєвідстві.

Та свідома напасть переходить усі дотеперішні провокаційні акти, що нарушили польську територію. Це змушує польський уряд витягнути консеквенції та скинути всю відповідальність за них на чеську сторону.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ПРИНЯЛА МІНХЕНСЬКИЙ ДОГОВІР.

З Праги повідомляють, що праський уряд відбув нараду в пятницю в год. 12. та рішив приняти мінхенський договір.

Офіційний комунікат стверджує, що уряд рішив це у порозумінні з відповідальними чинниками політичних партій.

ДЕМОНСТРАЦІЇ У ПРАЗІ.

У Празі тривають дальші демонстрації проти уряду та Німеччини. Коло 20. години появились на вулицях комуністичні походи; лунали оклики в честь Сталіна і СССР. Демонстранти домагалися, щоб закликати червону армію на підмогу.

Коло парляменту і ради міністрів та в кількох інших містах зосереджено пішу й кінну поліцію зі слізними гранатами.

ЧЕХИ ПОЧАЛИ ЕВАКУАЦІЮ СУДЕТІВ.

У Празі оголошено офіційний комунікат такого змісту: Згідно з договором 4-ох, що його приняв чехословацький уряд, в ночі з 1. на 2. ц. м. почнеться евакуація відтинку ч. 1. Вона буде тривати 1. і 2. ц. м., опісля поступенно почнеться евакуація дальших відтинків.

ПРИКАЗ ДО НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

Начальний вожд німецьких військ ген. Бравхіч видав до армії денний наказ, в якому стверджує, що від 1. ц. м. німецьке військо входить до визволених Судетів — горде, що є символом німецької дисципліни й ладу та що запевнить своїм землякам збройну охорону.

РАДІСТЬ У СУДЕТАХ.

В усіх місцевостях „першої смуги" Судетів, куди вступає нині німецька армія піднесений настрій. Усі доми прикрашені прапорами, квітами й зеленю, на вікнах домів портрети Гітлера й Генляйна. На будівлях і над вулицями розвішені транспаренти з написом: „Судети дякують Вождові!"

Населення радісно вітає німецьку армію.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ПРОТИ МІНХЕНСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ.

У московській пресі появилася відозва компартії Чехословаччини, що закликує чехів відкинути всякі пляни західних великодержав видати війну Німеччині. Якби уряд приняв мінхенські умовини, треба ставити активний опір.

СТАНОВИЩЕ ПОЛЬЩІ ДО МІНХЕНСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ.

Польське Радіо оголосило в пятницю заяву такого змісту: Одиноким завданням мінхенської конференції було: не допустити до війни Англії і Франції з Німеччиною та Італією з огляду на судетських німців.

Зате та конференція не займалася польськими справами. Справу звороту Шлеська могла і може полагодити лиш Польща, яка нікого не уповажнила боронити її інтересів ані не вислала представника до Мінхену.

Мінхенська конференція не може припинити повороту Шлеська до Польщі. 3-місячний речинець не відноситься до приєднання Шлеська, лиш до гарантій великодержав для майбутньої Чехословаччини — без Судетів, Шлеська й мадярських територій.

Хвилина приєднання Шлеська до Польщі залежить виключно від Варшави.

ЧОТИРИ ВЕЛИКОДЕРЖАВИ ПОЛАГОДИЛИ СПРАВУ НІМЕЦЬКИХ ПРЕТЕНСІЙ ДО СУДЕТІВ. ДЕЯКІ З НИХ ШУКАЛИ ПРИ ЦЬОМУ ПРЕТЕКСТУ, ЩОБ НЕ ВИКОНАТИ ДАВНІШИХ ЗОБОВЯЗАНЬ.

Та це не наша справа. Польський уряд не чекає, щоб хто інший брав на себе технічний тягар полагоди польських справедливих домагань. Він високо цінить льояльність Італії та Німеччини супроти Польщі.

Згідно з традицією своєї політики польський уряд запевнить пошану державі власними засобами.

ПОСТІЙНІ КОМУНІКАТИ ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В НІМЕЦЬКОМУ РАДІО.

Радіовисильні Берлін, Бреслав та Відень заповіли вчора вечором, що надаватимуть кожного дня в год. 19.50 комунікати про українські справи. Такий перший комунікат надали 30. вересня в год. 19.50.

МАДЯРИ ДОМАГАЮТЬСЯ СОЮЗУ ЗІ ЗАКАРПАТТЯМ І СЛОВАЧЧИНОЮ?

У пресі появилася вістка, що мадярський представник предложив у Мінхені домагання права самовизначення для Закарпаття і Словаччини та запропонував унію тих двох країв з Мадярщиною.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ У СПРАВІ ЗАКАРПАТТЯ У ВІДНІ.

Союз українців німецьких громадян скликав у пятницю віче у Відні, щоб обговорити теперішню ситуацію Закарпаття у звязку з сучасними подіями, зокрема у звязку з конференцією в Мінхені. По промовах і рефератах віче ухвалило резолюції з домаганням права повного самовизначення для Закарпатської України. Віче пройшло в дуже піднеслому настрою, мало незвичайно поважний характер.

ПРЕСА В ЛАТВІЇ ПРО ЗАКАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

„Рігаеше Рундшав", німецький орган у Латвії, подає в числі з 24. вересня ц. р. під наголовком „Українська Республика" статтю про змагання Закарпатської України в минулому хвилину. Для поінформування своїх читачів „Ріг. Рундшав" виясняє нашу національну назву і становище Закарпаття в системі всеукраїнської політики та з уваги на сусідів. Тому, що в цій статті теперішні змагання Закарпаття окресле-

Британська бриґада виїздить до Чехословаччини,

ЩОБ ВІДДІЛИТИ ЧЕСЬКІ ВІЙСЬКА ВІД НІМЕЦЬКИХ.

До 2-ох днів виїде до Чехословаччини британська бриґада, зложена з 4-ох гвардійських курінів і 2-ох лінійних. Та бриґада разом з військами інших держав утворить міжнародній корпус, який розміститься між чеськими й німецькими військами та унеможливить сутички підчас визначування нових кордонів. Бриґадою буде командувати бриґадир Торно.

1.000 бувших британських вояків буде бе[р]ігти ладу, щоб запевнити нормальний хід плебісциту.

МІЖНАРОДНЯ КОМІСІЯ РАДИТЬ НАД РОЗМЕЖУВАННЯМ МІЖ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНОЮ ТА НІМЕЧЧИНОЮ.

Члени усійненої в четвер міжнародньої комісії в пятницю перед полуднем відїхали літаком до Берліна. Ця комісія складається з представників у Берліні амбасадорів Англії, Франції й Італії, державного підсекретаря в міністерстві закордонних справ Німеччини фон Вайцзекера та представника Чехословаччини; Чехословаччину репрезентуватиме в комісії чеський посол у Берліні Мастни. Можливо, що поодинокі представники комісії будуть радитися з експертами, зокрема з військовими аташе у Берліні.

ЧОМУ СССР НЕ ПОМІГ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ? СОВІТСЬКА ПОВІТРЯНА ФЛЬОТА БЕЗ ОБСЛУГИ.

Льондонський „Івнінґ Стандард" ось як пояснює факт, що СССР не поміг Чехословаччині, не зважаючи на чесько-совітський пакт:

СССР має дуже добрі літаки, але з огляду на постійні чистки нема кому їх обслужити. Про це уряд СССР буцімто повідомив праський уряд та інші.

...но як реакцію проти поневолення Чехословаччиною і як спробу зорганізувати хочби малої української держави, чехословацьке посольство в Римі відгукнулося на неї окремою річевою заміткою. Сказано в ній, що українці добровільно приєдналися до ЧСР, яка всетаки причинилася до культурного та господарського піднесення країни, а пропаґанда за самостійність Закарпаття в насліжках може бути тільки пропаґандою за злукою з Мадярщиною.

ШЕФ МАДЯРСЬКОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ УСТУПИВ.

З Будапешту наспіла вістка про димісію шефа мадярського ген. штабу ген. Керестеш-Фішера. На його місце прийде мабуть ген. Верт.

КОНФЕРЕНЦІЯ В МІНХЕНІ ПОЧАТКОМ ФРАНКО-НІМЕЦЬКОЇ ПРИЯЗНИ.

Даладіє зложив паризькому кореспондентові Німецького Інформ. Бюра заяву такого змісту: „Уважаю, що наради в Мінхені будуть становити історичну дату в історії Европи. Великодержави глибоко зрозуміли ситуацію, тому конфлікт зліквідовано.

Я стверджую з приємністю, що у Німеччині нема ненависти супроти Франції і навпаки. Оба народи мусять порозумітися; я щасливий, що можу посвятитись для того необхідного і важного порозуміння".

Подібну заяву зложив марш. Ґерінґ берлінському кореспондентові Аваса.

НІМЕЦЬКА АМБАСАДА У БРЮСЕЛІ ТА БЕЛЬГІЙСЬКА В БЕРЛІНІ.

У вислідах бельго-німецького порозуміння бельгійське посольство у Берліні замінено на амбасаду, так само як німецьке посольство у Брюселі. Першим німецьким амбасадором став фон Бюльов-Шванте, бельгійським — віконт Давіньон.

КИТАЙСЬКА ПЕРЕМОГА?

Як подає китайська телеграфічна агенція, після 4-денної завзятої битви китайці прогнали японські війська на лінію до Джуган; кілька японських полків розбили на прах.

Японці втратили 6.000 убитих і ранених та чимало полонених і воєнного матеріялу.

НОВИНКИ.

— **Кравецька робітня** Вусовича Омеляна, інж. У. А., інструктора промисл. інституту, Львів, Лозінського 4. І., виконує всі кравецькі роботи солідно і дешево. Матеріяли на складі. 2072 1—4

— **Космео** — Львів, Миколая 7, фахово порадить Вам Пані, як раціонально плекати вроду.

— **Курси косметичні** Слави Добрянської Львів, Коханівського 18 а. Школа професійна затверджена кураторією під управою лікаря-дерматолога д-ра Лисяка. Вписи щоденно. Тел. 253-67.

— **Кілька відслон із життя Марії Маркович** (на підставі листів письменниці). Гутірку на таку тему поведе в понеділок, дня 3. ц. м., м-р Ірина Любінецька в Клюбі „Труду" і „Нової Хати". Адреса: Львів, Ринок 39. Початок год. 6-та.

— **Комунікат.** Навязуючи до оголошення в „Ділі" ч. 115 з дня 28. травня 1938 подає Виділ Т-ва „Український Інститут для дівчат у Перемишлі" до відома, що 20. вересня п. р., Т-во одержало концесію на відкриття торговельного жіночого ліцею. З огляду на спізнений час нова школа буде зорганізована з кінцем червня 1939 року. Докладніші інформації будуть подані пізніше. Д-р І. Мандюк, голова; м-р С. Навроцький, секретар.

— **Поява першого числа ремісничого пресового органу.** Як „Діло" недавно заповіло, у Львові почав виходити місячник, призначений для українських ремісників, п. н. „**Новітній Ремісник**". Перше число, за жовтень, саме перед нами. Містить воно поруч статтей (редакції, д-ра Біляка, інж. Міляниччя, м-ра Богуна, м-ра Кальби) також фахові сторінки, а саме: ремісничо-купецьку (ред. проф. З. Котович), кравецьку, шевську і столярську (ред. І. Галібеївна при співучасти майстрів Данилика, Качмарського, Гальова). Дальше поміщені в числі вісти про життя в Т-ві „Зоря", Комунікати, Малий фейлетон, тощо. Новий місячник представляється зовсім добре. Видає його Т-во „Праця". Потреба такого видання була вже велика.

— **„Тиждень народньої школи".** Народи, що бажають жити та розвиватися, не можуть не дбати за молоде покоління. Так було у всіх часах, так є і сьогодні. Для своєї молоді не жалують нічого, щоб тільки виховати її на здорових тілом і духом громадян. В 1933 р. повстало Т-во Підтримки Будови Вселюдних Шкіл. Його мета — збирати дрібні датки і помогти найбіднішим громадам у будові шкільних будинків, даючи їм безпроцентові позички. За пять літ свого існування Т-го зібрало й видало 18 міліонів золотих на будову вселюдних шкіл. Що правда, це — осяги великі. Але дуже далеко ще до заспокоєння усіх недостач у ділянці шкільного будівництва. Ще потрібні великі суми. Щоб зібрати потрібні засоби, Т-во окрім пляново праці в році влаштовує рік-річно „Тиждень Вселюдної Школи" з метою освідомити найширші круги громадянства про свої цілі та завдання, притягти їх до співпраці, побільшити свої матеріяльні засоби. Цього року „Тиждень Вселюдної Школи" відбудеться у днях 2—10. жовтня. У цих днях громадянство повинно підтримати морально й матеріяльно цілі Т-ва. А зробить це тоді, як зложить бодай дрібний даток і впишеться в члени Т-ва.

— **Матерям і дошкільним виховникам до відома.** Вже появилося чергове число „Українського Дошкілля" (вересень-жовтень), що в ньому найдете багато помічного матеріялу для своєї виховної праці. Важне питання релігійного виховання дитини розгорнене цікаво й популярно у статті о. дир. Ю. Дзеровича. Як улаштувати дошкілля, порадить зацікавлених цією справою проф. Конрад. Про піонірів українського дошкільництва дізнаєтеся зі статті М. Остаповича. Навіть розкопи в Крилосі найшли такий відгук в окремім репортажі, що може послужити зразком історичної гутірки з дошкільними дітьми. Крім цього весела казочка, віршики, пісенька, „Іграшковий порадник", хроніка, тощо, виповнюють багатий зміст „Українського Дошкілля". Передплачуйте і поширюйте єдиний український журнал, присвячений справам виховання молодих дітей та організації дошкільних заведень! Присилайте замовлення на адресу: „Українське Дошкілля", Львів, вул. Руська 3/I.

— **Для вшанування памяти Лесі Українки** відбудеться в неділю, 9. жовтня в год. 12 впол. у великій салі Народнього Дому святочна академія. У програмі: вступне слово д-ра Дол[illegible], хор під управою проф. Миколи Колесси, який відспіває невиконувані ще досі волинські пісні, деклямація п. Елеонори Сеник-Грещакової, сольо-спів п. Ольги Сушко, фрагменти з драм у виконанні п. Л. Ріппель, м-ра п. Падоха, м-ра Кальби та „Лесі у память" В. Янова.

— **Вийшли на волю з вязниці в Бережанах** Степан Николин і Гринько Пухась з Ходорівщини, яких поліція арештувала під закидом приналежности до ОУН.

— **Львівська хроніка.** Теодор Лозінський важко зранився ножем у груди у своєму помешканні при вул. Янівській ч. 55 і помер у шпиталі. Причиною самогубства була недуга рака. — З вікна з помешкання К. Буковської при вул. Якова Германа, випав 3-літній хлопчик на вулицю і важко потовкся. — На Ст. Врубля напали трьох невідомих мужчин на розі вул. Стрийської і св. Софії і важко ранили його в голову.

— **Краєва хроніка.** Поліція арештувала в Ліску Евгена Шевчика, який втік з вязниці в Синоці. По втечі зі Синока Шевчик скривався в околиці Ряшева. Здогадуються, що він доконав на цьому терені грабункового вбивства. — В шинку Готліба в Бібрці дійшло до бійки між 42-літнім Ф. Рибієм і Гриньком Курдиною та Михайлом Горбалем з Глібович Великих. Важко раненого Рибія перевезли до шпиталю в Бібрці, де він помер. — Перед трибуналом окружного суду у Львові станув у суботу 1. ц. м. 23-літній Ф. Майстрів з Милятич пов. Львів, під закидом убивства своєї нареченої. Підсудний бороняться тим, що свою наречену вдарив сокирою по голові припадково з жалю, що вона хоче його покинути.

— **Самоходова катастрофа під Переворськом.** Дня 28. м. м. самохід суспільної обезпечальні в Ряшеві, що ним кермував лікар обезпечальні д-р Я. Ягельський з Ряшева, наїхав під Переворськом на авто кн. Любомирського, що вдарилось з придорожнім деревом і перекинулося до рова. Кн. Любомірська та її донька [illegible] Тишкевичева, які верталися з прогульки до Переворська, ранені. Ними заопікувався [illegible]. Причиною самоходової катастрофи була необережна їзда д-ра Ягельського.

— **Велика пожежа** вибухла в Лазарівці пов. Скалат над самим совітським кордоном. Пожежа знищила господарські будинки [illegible] селян, вартости 16.000 зол. Причиною пожежі необережність з вогнем на бульбиску.

— **Лет до стратосфери відложений.** В суботу 1. ц. м. мав вилетіти до стратосфери [illegible] бальон „Зоря Польщі" з Чеської Долини в Татрах. Однаке в горах упали дощі і тому лет до стратосфери відложено. Всі наукові прилади, регенератори і бутлі з повітрям приготовані. Тепер усе залежить від атмосферичних умов, коли дійде до стратосферичного лету.

— **Ватагу пачкарів** зліквідувала поліція в [illegible] ... що від 7-ох місяців вела свою акцію [illegible] Шлеську. Поліція арештувала провідника ватаги Шмайнеця з Хожова і кількадесять його помічників з Варшави і Шлеська, які перемитували до Німеччини валюти, а з Німеччини [illegible] товари: запальнички, тютюн і дрібні [illegible]. Частю поліція сконфіскувала перемитовані товари вартости 50.000 зол. Державний скарб має шкоди на 500 тисяч зол.

— **Фабрику фальшивих монет** [illegible] ... влада безпеки в ночі з четверга на пятницю [illegible] в помешканні Зигмунта Квятковського в [illegible] ... з Шлеськом. Одночасно [illegible]

Коли думаємо про завтра...

— Американці — люди запопадливі і винахідливі. Кожну нагоду миттю використовують, в кожній ситуації находять нагоду для вигадки і промислу. От напр. такий анонс, який я недавно прочитав — оповідав п. Карло в „Вашінґтон Ньюс". — „Можливости війни: які треба купувати товари, а які продавати? Деякі вироби впали в ціні на кільки точок. Чи ти є приготований на таку можливість? Чи рішишся на закупно більшої кількости товару? Мусиш знати, що треба в цій хвилині купити, а що продати. Перешли 15 долярів, зaабонуй у нас, зате отримаєш від нас на час властиву і дійсну раду".

— Чи подобається тобі такий рід інтересу? — запитався п. Пилип.

— Не скажу, щоб я був ним захоплений. В такій системі торговлі є таки щось несимпатичного, саме цей відклик до спекуляції і азарту. Хто знає, скільки з тих, що підуть на принаду такого правдоподібного анонсу втратять все, що вложать в цю спекулятивну тованщину... Азарт і спекуляція в дальшім ході доводять все до руїни.

— Така сама й моя думка — відповів п. Пилип — одначе я ще додав би, що запопадливість, журба про забезпеку завтра — це теж великі прикмети.

— Одначе ти думаючи про завтра забув про одну точку свого буджету? — спитав зацікавлено п. Карло.

— Про яку? — здивувався п. Пилип.

— Про участь у Державній Льотерії? Бо я думаю, що кожний, хто не забуває про завтра і не живе як пільний коник повинен у своїй передбачливости взяти на увагу теж такий, на перший погляд неможливий випадок, яким є виграш Долі.

— Свята правда! Видаток на пятку не нарушить мого буджету. На це можу собі позволити — відповів п. Пилип.

— Тільки поспішися, бо тягнення I. кляси 43-ої Класової Льотерії вже незабаром.

...Марянну Зняйкус. При ревізії поліція забрала багато фальшивих монет, ґіпсові відливи, акумулятор та інше приладдя. Крім того поліція арештувала трьох їх спільників у Варшаві і Рембертові.

— **За девізові провини** відповідав перед окружним судом у Ряшеві адв. Я. Вайнберґ з Кельц. Підс. Вайнберґ був адміністратором двох домів у Ряшеві, що належали до його брата Ґотфріда Вайнберґа, адвоката у Відні. Згідно з постановами закону про девізові обмеження д-р Я. Вайнберґ був обов'язаний складати гроші за комірне на т. зв. „забльковане конто" в Банку Польськім. Тимчасом — каже акт обвинувачення — підсудний складав гроші на своє конто в П. К. О. і підчас побуту свого брата Ґотфріда в Ряшеві виплатив йому без дозволу девізової комісії двома наворотами по 300 зол. та покрив своїми 300 зол. адміністраційні кошти. По розправі суд засудив д-ра Я. Вайнберґа на 2 роки вязниці і 5.000 зол. гривни.

— **Сензаційна афера в Катовицях.** Поліція арештувала на днях у Катовицях 34-літнього Юрія Шеліґу, б. урядовця шлеського воєвідського уряду за зловживання. Шеліґу признав суд у Катовицях куратором спадкової маси бл. п. Михайлини Зарембової, яка записала в 1934 р. увесь свій маєток сиротам по полеглих і дітям воєнних інвалідів. Шеліґа так господарив, що присвоїв собі не лише всю готівку, що її залишила бл. п. М. Зарембова в банках, але також гроші за комірне, що їх платили льокатори. Шеліґа пропив усі гроші і не реаґував зовсім на візвання суду, що домагався від цього куратора зложення рахунків.

— **Приятель Сталіна важко занедужав.** Предсідник найвищої ради СССР Калінін важко занедужав. Тому на Кремлі панує велика тривога, бо зпоміж старих провідників большевицької партії Калінін мав ще деяку популярність і допоміг Сталінові дійти до влади. Він був теж його найбільшою підпорою. Всі декрети і розпорядки підписують заступники Калініна. Його бережуть ввесь час лікарі.

— **Хмародім,** що перейшов над Констанцою, наробив великі шкоди. Хоч зливний дощ лютував лише 15 хвилин, маса води залила передмістя забираючи ввесь дорібок мешканців. Згинуло багато домашніх тварин. Втрати сягають кілька тисячів.

— **За вбивство зі заздрости** відповідав перед судом у Чернівцях купець Йосиф Ное, який в літі ц. р. застрілив суддю Яна Доброводського з Катовиць на одній з вулиць Чернівець. На судю розправ допущено лише адвокатів і журналістів. Оборона підсудного стояла на становищі, що Ное підчас убивства був дуже схвильований і тому не міг вислід обчислити свого вчинку. Суд засудив убивника на один рік вязниці і 20.000 леїв гривни.

— **Здичавілі батьки.** До шпиталю в Ельґін у стейті Ілліной перевезли 24-літнього В. Редмонда, якого батьки тримали чотири роки в коморі без світла і непровітрюваній. Тому нещасний молодець зовсім фізично і психічно занидів. Здичавілих батьків, які не хотіли виясняти причини своєї поведінки, арештувала поліція.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Небезпечна можливість.

Дрожу цілий за долю Закарпаття. Цеж наші рідні брати, дарма, що деякі вважають себе за тіточних. Коли вірити ґазетам, то там усі партії від національних до москво- і мадярофільських видвигнули гасло самовизначення.

Право самовизначення — золоте право людства. Виписав його свого часу пок. Вільсон на антантських прапорах, коли ще не знати було чия візьме. А як уже стало ясно, то гасло Вільсона так зблякувало, так затерлося, що й найліпші шифромани не могли відчитати. Тепер видно хтось таки відчитав і то на чехословацькій матерії.

Отже Закарпаття готово дістати право самовизначуватися.

Дрожу, що воно може скористати з того права в той спосіб, що прилучиться до Чехословаччини, а не до Мадярщини. Не перечу, добре їм було під чехами. Чехи почали були вже навіть виконувати свої зобовязання щодо автономії: дали російські підручники по школах, російські авдиції в радіо, зрусифікували частинно школи — одним словом ішло до ліпшого...

Але цього все таки не можна порівняти до положення Закарпаття під мадярами. Тоді Закарпаття було щось... Мадяри шанували нашу мову, нашу пісню, наші звичаї — до тої міри, що не казали говорити по українськи, щоби мова не засмітилася мадярськими словами, не позволяли на вулиці співати по українськи, щоби з одної сторони люди не здирали собі горла (на Закарпатті — як відомо — бувають сильні вітри!), а з другої, щоби пісня не тратила свеї архаїчности.

Пригадую собі незабутній образочок з часів великої війни і мого побуту під Мукачевом. Коли я попросив тамтешніх людей, щоб мені щось рідного заспівали, то давали себе довго просити (що є зовсім зрозуміле з огляду на горло і архаїчність!), а щойно згодом заспівали... потихенько і заткавши вікна подушками.

— Штоб „біров", або „катуни" мадярські не почули.

Далиб вони їм за те, що не шанують високо гуманного, а ще вище культурного наказу!

А як гарно і приємно було слухати проповіди у церкві. Священник говорив її по мадярськи, чистою літературною мовою і тим способом учив навіть старих мови великого Атилі. За молодих дбала школа і то так щиро та сердечно, що вже ліпше не ставало місця.

Одно було прикре: Закарпатці страшенно тяжкий до науки народ і поза ріжними „бірoвами", „катунами", „гадьовами" і тим подібними „боканчами" — нічого за кілька століть не навчилися.

Може тепер булоб краще — з огляду на уліпшені способи науки і модерні засоби переконування!

Але... ануж закарпатцям стрілить до голови заявитися за Чехословаччиною, а чехам прийде фантазія зрезиґнувати з дотеперішньої лінії.

Дрожу.. Галактіон Чіпка.

— **Ховали гроші з податків до власної кишені.** В місцевости Касіяра в Румунії викрили міліонові зловживання у скарбовім уряді. Начальник уряду Балля Тардурану і контрольор Масеску вписали до книг, що претенсії державного скарбу супроти 37-ох найбагатших громадян не стягальні. Одночасно стягнули гроші за податки і сховали їх до кишені. Крім того присвоїли собі кілька міліонів спадкових оплат. Оба пішли до арешту.

— **Самогубство творця „гуманітарної війни".** З 19-го поверху одного з хмародерів у Ню-Йорку скочив на вулицю зі своєю молодою дружиною хемік Реншов, професор університету Говарда. Реншов винайшов ґаз, що в короткому часі приголомшував би армії. По якімсь часі вояки верталися би до свідомости і булиб зовсім здорові. По кількох досвідах з новим ґазом комісія департаменту військових справ Злучених Держав відкинула винахід Реншова. Молодий винахідник так перенявся тим рішенням, що рішив скінчити з дружиною самогубством.

— **Сензаційна афера зі завіщанням** міліонера американського Кенеді хвилює прилюдну опінію Ню Йорку. Підчас видобування затопленого перед двома роками вантажного корабля коло островів Бермудів водолази знайшли запечатаний документ, що виявився завіщанням відомого міліонера Кенеді з Бальтімор. Банкир Кенеді записав усе своє майно і готівку 2 і пів міл. долярів молодшому синові тому, що старший був великим гулякою і марнотратником. Одначе тому, що не можна було відшукати тестаменту — спадщину банкира обняв його старший син. Тепер молодший син звернувся до суду з домаганням, щоб на основі віднайденого завіщання передано йому ціле майно.

— **Катастрофальний буревій** перейшов у ночі 29. вересня ц. р. над Неаполем та околицею і заподіяв велитенські шкоди. Одночасно наступив хмародім і маса води затопила багато домів в Аверса, Санта-Марія Капуа, Веґере та в інших місцевостях. Мешканців врятувала щойно пожежна сторожа з Неаполю. У Ґрупо Невано завалився мешкальний дім, в якому було 37 осіб. Зпід звалищ добули покищо трьох селян. У Фрато Маджоре завалився дім і присипав на смерть 6 осіб, а 4 є ранених. У Кардіто теж завалилося кілька домів, що їх підмили хвилі води

ПОРЯДОК ЗБАГАЧУЄ.

Знаєш, мій дорогий — оповідав мені мій приятель — що я справді педант, фанатик порядку. Пильную, щоб у мешканні стояло все на своїм місці. Вважаю вулицю і ціле місто та взагалі місце, де з тільки перебуваю, за дальшу частину мого мешкання і все бажаю, щоб всюди було так чисто і порядно, як у мене дома.

Не уявиш собі, як терплю, коли переходжу вулицю. Не можу зрозуміти недбайливости людей, які не памятають про те, що місто і його вигляд — це-ж наша спільна власність і не думають про те, щоб цю засаду ввести в життя. Чорти беруть чоловіка, коли бачить тротуари і хідники засмічені торбинками з овочів, папірцями, часописами і всякими іншими невжитками. Вже два кроки дальше найдете напевно порожній кошик на сміття.

Людина-варвар не тільки опоганює нам наше почування естетики, але теж наражує нас на небезпеку. Я самий нераз малощо не звихнувся на сходах, посовгнувшись на відпадках лушпини. На пляжі нераз треба вважати, щоб не станути на відламки шкла.

І подумай тільки — це замилування порядку принесло мені наглядну користь, бо зберегло мене перед утратою. Раз ідучи вулицею я переглядав папери, які мав в кишені. А що вони були мені непотрібні — кинув їх до кошика на сміття. Відійшовши кілька кроків нараз я пригадав собі, що між цими паперами є теж льос клясової льотерії. Я зараз вернувся і за хвилину був знову в моїй кишені. Колиб я був кинув папери на хідник, напевне хтось підніс би їх, або вітер погнав би їх в інше місце. В цей спосіб порядок нагородив мене і сподіваюся, що зверги й льос нагородить мене виграю.

— **Застрягла в болоті.** Московська „Правда" пише, що у Смоленську згоріло ціле передмістя, бо пожежна сторожа не могла доїхати на місце пожежі тому, що по дорозі застрягла в болоті. Ось так препоганий стан вулиць у Смоленську був причиною того, що передмістя Смоленська пішло з вогнем.

Відозви й комунікати.

ПОКЛИК УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В БІЛГОРОДІ.

Брати українці і сестри українки!

1. жовтня ц. р. „Українська Громада" в Білгороді святкує 10 років свого існування. Здавалось би, що 10 років — це невеликий час, але для української організації в Білгороді десять років життя — це довгий і тяжкий шлях, повний перешкод і терня. Святкування десятих роковин існування Громади є безперечно датою в житті тутешних українців. Ця дата тим більше важлива ще й тому, що Громада не лише проіснувала 10 років, але вона цих 10 років дійсно жила і творила та ввесь час стояла на сторожі нашого тутешнього національного життя.

Кінчаючи десять літ існування організації, Управа Громади постановила звернутись до всіх українців та українок, що мешкають у м. Білгороді та його околиці, з братерським закликом до міцнішої організації та творчої національної праці.

Події великої ваги відбуваються нині у світі, в невідоме „завтра" стоїть перед нами загадкове і величне! Кожної хвилини може настати той мент, коли так чи інакше рішиться наша доля... Тому майже скрізь, на всіх землях, де живуть українці, прозвучали голоси заклику до обєднання, до консолідації всіх національних сил, до корисної творчої праці. Настав час, коли всі ми повинні забути ті непорозуміння та дрібні рахунки, що нас розріжнювали, і повинні покоритись сильному наказові голосу рідної крови та любови до своєї обездоленої Батьківщини.

Ми, тутешні українці, повинні також піти за прикладом наших братів і сестер зпоза меж Югославії та згуртуватися в одну родину біля нашої Громади. Управа Громади всім вам, брати і сестри, відчиняє свої двері і закликає вас до обєднання та праці на користь України! **Тих українців та українок, що ще й досі не вписалися в членн Громади, Управа прохає зробити це до 1. X. ц. р., щоб вони мали можливість взяти участь у Загальних Зборах Громади, які відбудуться 9. жовтня ц. р.**

Майбутня доля Громади, її праця й розвиток у Ваших руках, брати і сестри!

У Білгороді, вересень 1938 р.

Управа
Української Громади в Білгороді,
Коларчева 1.

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: „ГАЛУЗКА РОЗМАРИНУ", видовище на 5 дій З. Новаковського.

Відомий фейлєтоніст і знавець театру написав популярну патріотичну пєсу про перші польські стрілецькі легіони з останньої великої війни. Поодинокі картини звязані тими самими героями — чотирнацяткою добровольців, між якими є теж молода жінка-лікарка. У перших трьох діях дуже влучно відтворений бадьорий настрій молодих патріотів, що йдуть на війну і відгуки серед старшого громадянства, розділеного в поглядах на успіх сміливого почину. Підбальорливі патріотичні нотки чергуються з сумними, а в 4-ій дії маємо окопи зі стрілами і аж дві сцени скону молодих героїв. Автор замісць драматичного вузла використав теж кілька разів ефектовно музику. Знаємо, як важко написати таку патріотичну пєсу, коли ставити до неї вимоги літературного драматичного твору і знаємо теж, як легко з патріотичних почувань добути враження давно випробованими „театральними" ефектами. Гумор автора ратував його в неодному місці від банальности і слухачів від нудьги; скромний підзаголовок „видовище" зазначує, що автор не має претенсій до лаврів драматурга, а вдоволяється успіхом „широкої нелітературної публики".

Нова управа театру використала в цій інавгураційній виставі найбільшу кількість відомих і невідомих артистів, підготовивши її дбайливо в режисурі та обстанові.

м. р.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ЛИСТИ З ПОЛЯ БОЮ".

Цей заголовок і деякі фотоси можуть відстрашити когось, хто зупиниться перед кіном. Поправді війни в цій фільмі нема зовсім і листи з поля бою приходять тільки як поетичне закінчення справді поетичної історії одної кабаретової зірки в Ню Йорку. Опя розпещена, примхувата, зневірена в життя дівчина, що вміє тільки їсти, спати, забагато пити, співати і танцювати сама здає собі справу з того, що не знає, чого хоче від життя. Її режисер сам закоханий у ній нестямно від кількох років, мусить тільки раз-у-раз вислухувати її докорів і бути свідком істеричних сцен, не маючи змоги добитись від неї признання за свою уважливість і вірність. Аж ось у перші дні мобілізації: в 1917 р. молода артистка зовсім випадково знайомиться у вуличній метушні з вояком-добровольцем, звичайним ковбоєм із Тексасу. Знайомість перелетна, без найменшого значіння, нераз переміюється у щораз тіснішу, завдяки фантазії простого, щирого хлопчиська, який хоче похвалитися перед своїми товаришами, що він теж має свою дівчину і то неабияку. Як із звичайного жарту і довсім механічних зустрічей виростає зовсім нова справді оригінальна ситуація, опе показує нам дискретна, добре зроблена фільма, основана на психольогічних переживаннях. Ці переживання не завсіди для нас зрозумілі, але вони тим цікавіші, як зразок такого відношення трьох осіб, яке в нас ледви чи можливе. У головних ролях дуже ніжний артист Джеймс Стюарт і Маргарета Саллевен.

КІНО „ХИМЕРА": „СПІВАК ІІ ВЕЛИЧНОСТИ".

Сценарій усіх музичних „співочих" фільм — річ зовсім другорядна. Можна казати тільки, чи сюжет краще або гірше „дочіплений" до всіх тих музично-вокальних точок, які передбачені згори у контрактах з даними музиками чи співаками. У цій фільмі виступає знову Беняміно Джілі — найбільший сучасний тенор світа, гідний наслідник Каруза. І тому акція — річ зовсім байдужа: коли вона не нудить і викликує бодай малесеньке зацікавлення долею геройки, молоденької княжни, яка воліє бути піяністкою, ніж виходити заміж за князя, в якому всетаки закохується, — то це вже дуже багато. Глядачі виходять з кіна під могутнім враженням співу, такого чудового, що його варта почути — бодай у кіні.

✝ Посмертні згадки.

РОМАН СЕКЕЛА — АВТОР ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБІРКИ ПРО ВІЙНУ.

Роман Секела, якого саме вчора поховали, був автором збірки воєнних оповідань, що появилася в 1917. р. у Львові накладом „Ціпітньої Бібліотеки" під наголовком „Смерть". Сюжети до цих оповідань Р. Секела, в той час Усусус, взяв просто з життя стрілецтва в окопах та в кадрі, в лічницях, у пожитті між собою та у взаєминах з громадянством; хоч невправною рукою, а вірно й цікаво передав тодішні воєнні настрої та переживання. Заговорив у цім звязку також про перших українських інвалідів, що вертаються каліками домів.

Читачі приняли збірку Секели прихильно, а критика дораджувала йому писати далі, маючи надію, що його талант з часом розвинеться. Сам Секела обіцював, що буде писати і що збірка „Смерть" не лишиться його останнім літературним словом. Одначе слабе здоровля та боротьба за існування не дозволили здійснитись обіцянкам та планам Секели. Молоде українське покоління, читаючи посмертні згадки про д-ра Романа Секелу, адвоката та старшину УГА, не знає, що в могилу поклали першого автора української воєнної літератури, першого співця долі й недолі української збройної сили. Тому треба це пригадати українській суспільности з вдяки для незабутнього автора „Смерти".

Боротьбу з неписьменністю може й повинен вести ввесь нарід, усе зорганізоване громадянство під проводом своєї духової матері-„Просвіти", її філій і читалень. З цією метою видала „Просвіта" дуже цікавий буквар із читанкою „ДО СОНЦЯ", що коштує всього 50 сотиків.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Попис „Лугу" у Сороках. В неділю 25. вересня відбувся у нас фестин-попис, на який прийшли до нас „Луг" з Львова Мурованих і з Миклашева. До вигравала лугова орхестра з Миклашева. До них ставули 110 луговиків і луговичок, луговики в лугових строях, луговички в народніх строях. По святі подякував „Лугам" за участь член Повітової Старшини Іван Морох. Тепле слово сказав теж делегат Пов. Лугу у Львові Мих. Жовнір. По фестині-пописі відбулася забава з танцями.

БОБРЕЧЧИНА.

Академія у 25-літні роковини смерти Лесі Українки у Стрілечах. Серед найріжніших імпрез, що в останньому часі відбулися в Стрілечах, Академія в честь Лесі Українки, що відбулася в дні 11. вересня ц. р. у 25-літні роковини смерти поетки, залишила найкраще враження, а „Орлам", які її уладили, принесла велике вдоволення. Кружки „Орлів", мужеський ім. св. князя Володимира Великого й жіночий ім. св. княгині Ольги в Стрілечах Нових за час свого недовгого ще існування доказали, що при добрій волі можна багато добитти. Академію, що почалася точно в год. 14.30 попередило врочисте піднесення національного прапора на високий машт. Академію започаткував п. Василь Бордун, богослов, що з питомою красномовністю виголосив глибоко обдуманий, змістовний реферат, який зробив на присутніх помітне враження. З чималим вдоволенням слухали численно зібрані на багатьох публики рожних продукцій мішаного хору під проводом диригента п. Теодосія Горняка. Хор, складений з молоденьких юнаків, відспівав „На варті, на варті", „Не спасайте орлові", „Наїхали гості в Україну", „Побратався сокіл з вірлом" і ін. Кожну пісню нагороджувала публика вдоволеними оплесками, на які хоровики повною мірою заслуговували. На програму свята складалися дві деклямації Степана Поглода („Гей здигайтеся" Лесі Українки) і Ганни Липової („Контра спем сперо" — Лесі Українки). Чудово виконали вправи братів (мет дисків, ...) і прецизно виконали вправи сестер під такт музики до слів „Човник хитається", „Ішов ...", „У лісі літом". Усе те доповнила хореографічна вправа сестер „Боже Великий Єдиний!" та з бравурою виконані ... Малою несподіванкою ... гагілки, виведені вміло та проспівані дзвінкими ... Не можна не згадати мистецько виведених народних танців („Чумак", „Катерина", „Аркан", „...ах" та ін.). Свято закінчив голова „Орлів" бр. ... Кіндзер подякою гостям та уладжувачам ..., що причинилися до звеличання імпрези в честь великої поетки України. Після того спільно зі всіми присутніми співаком національного гимну.

Спорт.

ФІНАЛ ВНУТРІШНЬО-КЛЮБОВИХ СИТКІВКОВИХ ЗМАГАНЬ ЛКС-у.

Фінал внутрішньо-клюбових ситківкових змагань ЛКС-у відбудеться в неділю 2. ц. м. в год. ... рано на тоталі Світоці.

Програма стріч: подвійна гра мужчин Романишин — Сасик і дубль мужчин: брати Кузема — ... — Ст. Рожанківський та повторна гра ...

Грище Лєхії: год. 8. рано змагання Б-класи ... **— ПАСТ.**

Грище Черних: год. 3. попол. змагання Окружної Ліги **Україна — Гасмонея.**

Там-же: год. 1.15 змагання А-кл. **Україна І Б — Гасмонея І Б.**

Грище Лєхії (Погулянка): год. 3.30 попол. змагання Окружної Ліги **Сян — Лєхія.**

Грище 40 пп. Клепарів: год. 3.30 ... **Зоря — Гоп.**

ПОДЯКА ЗОРІ.

Спорт. Секція Т-ва „Зоря" у Львові складає подяку **Ф-мі Бучінського** за дарування ... для першого ... Зорі ... Стефановича.

Нові книжки й журнали.

ЗБІРНИК МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОПИСНО-ЛІКАРСЬКОЇ СЕКЦІЇ Наукового Товариства ім. Шевченка. Том XXXII. Випуск 1. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. Львів, 1938. Ціна ... стор. ...

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. Михальне: ... — не можемо друкувати.

М. Романишин: Просимо зайти до редакції ...

Театри.

Великий Театр.

Неділя 2. 10. год. 4. попол. „Іван“; год. 8 веч. „Галузка розмарину“.

Понеділок 3. X. год. 8. веч. „Галузка розмарину“.

Вівторок 4. X. год. 8. веч. „Галузка розмарину“.

Середа 5. X. год. 8. веч. „Галузка розмарину“.

Четвер 6. X. год. 8. веч. „Галузка розмарину“.

Український Театр ім. І. Котляревського.

ЧОРТКІВ, саля „Сокола“:
- 2. X. Зоря над Почаєвом.
- 3. X. Орфей у пеклі.
- 4. X. Найвірніший чоловік.
- 5. X. Пригода в Черчі.
- 6. X. Орлеан.
- 7. X. На полі крови.

З Чорткова їде театр до Тер...

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЖУРАВНО:
- 2. 10. Перфуми моєї жінки.
- 3. 10. Гетьман Полуботок.

СТРИЙ:
- Саля Нар. Дому: 4. 10. Пісня Бескиду.
- Саля Евангелицька: 5. 10. Гейша.
- 6. 10 Батальйони.

ОЛИЯВИДЬКО ВИЖНЕ:
- 7. 10. Пісня Бескиду.
- 8. 10. Мазепа.
- 9. 10. Гетьман Полуботок.

СКОЛЕ:
- 10. 10. Пісня Бескиду.
- 11. 10. Гейша.
- 12. 10. Мазепа.
- 13. X. Гетьман Полуботок.

КІНА.

АПРІЯ: „Дорога до слави“; „Північ кличе“.

АПОЛЬО: „Львовий ясновельможної пані“.

АТЛЯНТИК: „Робін Гуд“ з Еролем Флінном.

БАЛТИК: „Грішний Віл“ із Волесом Бірі.

ВАНДА: „Благословлена земля“, і „Миша глупота“.

ГРАЖИНА: „Верес“ на осн. Родзевича.

ЕВРОПА: „Панек і Гапек“.

КАСИНО: „Листи в поля бою“.

КОПЕРНИК: „Друга молодість“.

МАРУСЕНЬКА: „Матінка“ (Молі Пікон).

МЕТРО: „Життя вулиці“.

МИРАЖ: „Королева Вікторія“.

МУЗА: „Іспанський мотиль“.

ПАЛЯС: „Професор Вонтур“.

ПАН: „Кар'єра“ з Мартою Еґерт, „Заклинання“ з Цитом і Паталюсом.

РАЙ: „Космонко ліл Рапланицькік“ і комедія.

РІАЛЬТО: „Шуанпів Ромеш“ із Шаклі Гері.

РОКСИ: „Олімпіада“ (премієра).

СЕТ: „Веселих грошей“, „Метч Шмелінґ“.

СТІЛЕВИ: „Я повкладаюся“ і ревія.

СЬВІТ: „Повість Тарзана“, „Чоловік, що знав дуже“.

ТІНА „Волгарка“ і ревія.

ХІМЕРА: „Пісеньки II Величності“ (Марлен Дітріх).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(ул. Марійська)
„Світова війна 1914—1918“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД“:
(ул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
„Рим, Тіволі, Капрі“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 2. жовтня 1938.

7.15 Пісня, 7.20 Оркестра, 8.00 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хл. Газетка, Огляд ринків різних продуктів, Спів, Актуальна гутірка, 8.45 Ранок хлібороба: Поздоровлення, Пісня, Управа винограду та пізн. овочів, Народній хор із Слобідки Джуринської, 9.15 Трансм. зі Залішик: Вступний репортаж, богослуження, Збір винограду, словно-муз. репортаж, 12.03 Симф. концерт у вик. орх., 13.00 Із твердині барських конфедератів, 13.10 Музика у вик. орх., тенор, форт., 14.40 Для молодших дітей: „Сплетня“, 15.00 Словно-муз. авдиція: Подільська варта, хор із Слобідки Джуринської та Залішик, 15.20 Золота Книга Громад, 16.35 Форт. твори, 17.00 Трансм. з конгресу дитини, 17.30 Промова мін. віроісповідань і освіти Свентославського до акад. молоді; у перерві коло год. 18.20 Хвилина бюра студій, 19.15 Літер. нарис про Г. Сенкевича, 19.30 Програма на завтра, 19.35 Прощання Залішик, 19.40 Грамофонова плита, 19.45 День резервіста у Львові, 19.55 Спортові вістки, 20.00 „Дами та гусари“ ком. опера Л. Камінського на осн. Ол. Фредра, у І. перерві коло год. 21.10 Політ. огляд, Веч. денник, у II. перерві коло год. 22.45 Спорт. вістки, після опери коло год. 23.40 Останні вістки та комунікати (в чужих мовах), 23.50 Закінчення авдиції.

Оголошуйтеся в найстаршім укр. щоденнику „ДІЛО“

Понеділок, 3. жовтня 1938.

6.57 Ранішня пісня, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Танк. музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: Словно-муз. авд., 11.20 Хори, орх., деклямація, трансм. із всел. школи у Варшаві, 11.45 Музика з пл., 12.03 Полудн. авдиція, 13.00 Гутірка для купців та ремісників: Кожний з нас продає і кожний купує, Хто згідно зі законом є купцем а хто ремісником, 13.20 „Човночко“ муз. авд. для гімназій, 14.00 Концерт бажань, 14.45, 16.00 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Авд. для молоді: „Анната на Зелених Горбах“ на осн. повісти Монтгомері, 15.30 Музика у вик. танк. орх., рефрени, 16.15 Наукова хроніка: Біольогія, 16.30 Віольонч. рецітаь, 17.10 Сучасна Литва, 17.25 Найгарніші а забуті пісні В. Желенського, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Львівські наукові варстати: Останні здобутки науки у боротьбі з пошестю, 18.20 Актуальність, 18.30 Розр. концерт у вик. орх., сопран, тенор, гармонійка, 19.00 Військова авдиція, 19.30 Продовження розр. концерту, 0.00 Авд. з нагоди 20-ліття володіння болгарського короля Бориса: Гимн, промова болг. посла у Варшаві Тролнова, Нар. болг. пісні, 20.40 Веч. денник, 21.00 Концерт катедр. хору в участю Реслер-Стоповської, мецосопр., арфа, органи, 21.45 Поетичні новинки, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Перші бурмістри Львова, 22.30 „Музика Офенбаха“ муз. репортаж із пл., 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

Вівторок, 4. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з плит, 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Орхестра, 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: Вібр — великий будівничий, авд. для старших літей, 11.15 Балетова музика Чайковського, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Серед жінок: француженка у щоденному життю, Пісні фр. композиторів у вик. Гергард-Залісьвої, сопран, у супр. форт., **14.30 Про професора д-ра Степана Смаль-Стоцького, в українській мові виголосить проф. д-р Сімович**, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Маю тринадцять літ“ повість для молоді, 15.15 Техн. скринька, 15.30 Музика в вик. орх., 16.00 Господ. вістки, 16.15 Фін.-госп. актуалії, 16.25 Концерт солістів: спів, скрипка, форт., у перерві коло год. 16.50 Палестина в очах природника, 17.30 В піснею по краю, 18.05 Програмова резерва, 18.15 Для села: Збірка та складання осіннія ростин, Музика з гр. пл., 18.30 Авдиція для робітників, 19.00 Танк. музика у вик. орх., 19.40 Розр. концерт з Берліна: симф. орх., сопран, тенор, гітара, 20.40 Веч. денник, 21.00 Симф. концерт. орх. віол., 22.00 Чисте нар. мистецтво, 22.15 Камеральна музика від Гайдна до Равеля, 22.35 Інформаційна авдиція, 22.55 Огляд преси, ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції.

Середа, 5. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з плит, 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Добридень наймолодшим: „Як Теренька полотно на лузі білила“ (оповідання) та пісеньки й мельодії, 11.00 Для шкіл: Наші звірятка, 11.25 Фрагменти з опер Массенета, пл., 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Із фр. музики, орх., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Авд. для дітей та молоді: Що оповідають дітям на Мадярщині, 15.30 Музика у вик. орх., 16.00 Господарські вістки, 16.15 Дім і школа: До спільної мети, 16.30 Камер. концерт: форт., скр., вальдгорн, 17.00 Кріза світової війни, 17.15 В осідку муз на віденськім піддаші, словно-муз. авд. у вик. муз. ансамблю та солістів, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Авд. для дітей вселюдних шкіл: „Будуймо школи“, 18.30 „Наша мова“, 18.40 Заведення чи родина, 19.00 Розр. концерт: орх., хор, два форт., акордеон, **Люба Німцівна пісеньки**, 20.40 Вечірній денник, 21.00 Шопенівський концерт, форт., 21.30 Гутірка про драму та сцену, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Легка музика, пісеньки, форт., орх., пл., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 2. жовтня 1938.

БЕРЛІН 18.00 19.00 Розр. музика, БІЛГОРОД 18.50 19.00 Сценка, 20.00 21.00 Нар. музика, БУДАПЕШТ 15.45 Хор, 18.30 Циг. музика, 19.20 Форт., ВІДЕНЬ 9.30 Концерт солістів, 15.30 Форт. квартет Г-моль Моцарта, 18.50 19.00 Популярна музика, 22.30 Розр. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.10 Бетовенівський концерт, 22.30 Сонати ц-дур, ф-моль і а-дур Скарлятія, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 18.00 Розр. концерт, 21.00 Розр. мельодії, 21.50 22.00 Симф. концерт, 22.45 Танк. музика, ПРАГА 10.00 Популярн. концерт, 15.20 15.50 18.10 Розр. і легка музика, 19.20 Патріотичні пісні, 20.15 21.00 Концерт фільг. орх., 22.35 Танк. музика, РАДІО ПАРІ 19.00 Легка музика, 20.00 Сценка, 20.30 Розр. програма, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 Симф. концерт, РИМ 17.15 18.00 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Мадам сан Жен“ оп. Джордана.

Понеділок, 3. жовтня 1938.

БЕРЛІН 4.15, 15.00 Розр. музика, 17.00 Пісні, 19.00 Концерт військ. орх., БІЛГОРОД 20.00, 21.000, 22.00 (після комунікату) Опера, БРЮССЕЛЯ ФР. 21.00 „Ль Ірато у ль Емпорте“ ком.-опера Мегіля, БУДАПЕШТ 12.05 Концерт солістів, 13.30 Орх. концерт, 17.30, 18.00 Циг. музика, 18.45, 19.00 Солісти, 21.50, 22.00 Концерт оп. орх., ВІДЕНЬ 16.00, 17.10 Розр. концерт, 18.15 Варіації ц-дур Бетовена, 20.10 Розр. муз., 20.45, 21.00 „Гарна пригода“ муз. комедія Кесвета, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.20 „Россіні-Моцарт“ концерт фільгармонії, 22.30 Соната на віол. та форт. Де Феша, КОШИЦІ 18.00 Гутірка, Російські пісні, Комунікати, ЛЯЙПЦІҐ 21.00 Концерт римської камер. орх., МІЛЯНО 17.15 Танкова музика, 0.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 Комедія, опісля танк. музика, ПРАГА 15.15 Болгарські пісні, 18.20 Легка муз., 20.00, 21.00 „Катя Кабанова“ оп. Яначека, РАДІО ПАРІ 19.00 Сонати на віол. і форт., 21.15, 22.00, 23.00, 24.00 Опера, РИМ 17.15 Форт., 20.30, 21.00 Розр. музика, 22.00 Серенада.

Вівторок, 4. жовтня 1938.

БЕРЛІН 15.00 Розр. музика, 19.00 Оперетові мельодії, 20.10, 21.00 „Цвіти та кохання“ весела китиця мельодій, орх., сол., БІЛГОРОД 18.20, 20.00 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05 Спів, 17.30, 18.00 Циг. муз., 19.00, 20.00, 22.30 Концерт реліґ. муз., 21.00, 22.00 Орх., ВІДЕНЬ 10.30 Розр. муз., 15.30 Твори на віол. і форт., 17.10 Розр. концерт, 19.45, 20.00, 21.00 „Зачарований замок“ оп. Міллекера, ВЕЖА АЙФЛЯ 21.30, 22.00, 23.00 Симф. концерт, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Форт., скрипка, 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Мадам сан Жен“ оп. Джордана, ПАРІ ПТТ 21.30 22.00 23.00 „Борис Годунов“ оп. Мусоргського, ПРАГА 15.15, 19.25 Концерт військ. орх., 18.20 Оперетова музика, 20.35, 21.00 Югосл. теми у чеській музиці, концерт, РАДІО ПАРІ 19.00 Пісні, 20.00 Форт., 21.15, 22.00 Камер. музика, 22.30, 23.00 Театр Унвів: „Пекольна машина“ драма Жана Кокто, РИМ 17.15, 19.30 Розр. музика, 21.00 Комедія, 21.40 22.00 Пісні про св. Франціска, ФЛЬОРЕНЦІЯ 20.30, 21.00, 22.00 „Боккачіо“ оп. Суппе.

Середа, 5. жовтня 1938.

БЕРЛІН 16.45 Тріо а-дур Брамса, 18.00 Форт. твори Бетовена, 18.15, 19.00, Розр. музика, БІЛГОРОД 20.00 Гумор, 21.00 Нар. пісні, 22.20 Сольо на флеті, БРЮССЕЛЯ ФР. 22.00 Шубертові твори, БУДАПЕШТ 12.05, 19.00 Орх., 17.30, 18.00 Циг. музика, 21.20 Форт. рецітал Ерве Логинвія, 22.00 Симф. концерт, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, 16.000 „Кафе ферґерт“ розр. концерт, орх., 18.20 Осінні пісні, сопран, 22.30 „Музика з Відня“, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Вокальний концерт, 19.30 Розр. муз., 21.00, 22.00, 23.00 „Ламмермурська Люція“ оп. Ґаетано Доніцетті, ПРАГА 15.15 Чеська оп. музика, 18.20 Орх. концерт, 19.25 Концерт хору, 22.20 Анґл. танк. музика, РАДІО ПАРІ 19.00 Форт., 21.30 Камер. музика, 22.00, 23.00 Кабарет, РИМ 17.15 Орх. муз., 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Колібрі“ оп. Монтемеццані, СТОКГОЛЬМ 20.00 Симф. концерт, 21.30 Концерт хору.

БІРЖА.

Львів, 1. жовтня 1938

ГРОШІ.

Купно-продажа: Бельги бельг. 92.82—89.80, Доляри америк. 5.30·0—5.40·0, Доляри канад. 5.28·00—5.25·0, Фльорени гол. 292.25—28·10, Франки фр. 14.39—13.74, Франки шв. 121.70—12·55, Фунти англ. 25.6—25·5, Гульдени данц. 10·25—99.75, Корони чеськ. Корони дун. 112.55—114.20 Корони норв. 125.33—12·45 Корони шв. 132·5—12·25 Ліри італ. 19·0—18.40, Марки фінські 11.09—11.0 Марки нім. срібні 00—71.00, Тель Авів 24.90—27.0

Папери.

4 і пів пров. внут. 67.00—65.25, 3 інв 1 ем. 83.00 серії 93·0 2 ем. 84·0, серія 94.0, 5. конвер 65.50, 4 прем. дол. 42.0 4 консолід. 63.50—65.50

Акції.

Банк Польський 125·0 Цукор 38.00 Вугіль 12.50—35·0, Ліліпоп 8·50—85.00 Островець 61.00, Стараховичі 43.75.

Тенденція сильніша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, дня 1. жовтня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	2.75 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	2.20 зол.
молоко	14—15 сот.
1 кг. яєць	130—1·55 зол.

Тенденція на масло та яйця сильна на молоко вдержана.

СПОВІСТКА.

Оповістка.

Отсим подаємо до відома ВП. Членів Членок Кружка Рідної Школи ім. Б. Грінченка у Львові, що

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

відбудуться в неділю, 9. жовтня 1938, в годині 5 згл. 6. попол. в салі хлопячої школи ім. Б. Грінченка, при вул. Городецькій 95 (в подвірі)

Денний порядок:
1. Відкриття Загальних Зборів.
2. Ствердження протоколу останніх Загальних Зборів.
3. Додаткове звідомлення про стан Кружка.
4. Вибір Старшини й Контрольної Комісії.
5. Вибір делегатів на Загальні Збори Повітового Союзу Кружків Р. Ш.
6. Вибір делегатів на Загальний Зїзд Р. Ш.
7. Внески й запити.

Вотум на салі мають тільки члени (-ки) Кружка Р. Ш. ім. Б. Грінченка.

Головна Управа Рідної Школи.

Оповістка.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ТОВАРИСТВА „МОЛОДА ГРОМАДА“

відбудуться в суботу 15. жовтня 1938 р. в год. 17-ій в домівці Товариства (Костюшка ч. 1 а) зі слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
3. Звіти.
4. Уділення абсолюторії Раді Т-ва.
5. Вибір голови, заступника голови, і членів Ради та комісій.
6. Вибір голови і 2 членів Контрольної Комісії.
7. Устійнення висоти членської вкладки
8) Внески і запити.

Небы в означеній годині не зібралося приписане статутом число членів, то в такому випадку згідно з § 13. статуту Збори відбудуться в тим самим порядком нарад на одну годину пізніше в тій самій домівці, без огляду на число приявних членів.

У Львові, 30. вересня 1938.

Рада Товариства.

На пам'ятник бл. п. генерала М. Гарнецького у Т-ві Охорони Воєнних Могил у Львові, вул. Сикстуського 14, конто Земельного Банку Гіпот., д-р Михайло Волошин, адвокат, зол. 30.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ПОЗИЧКА гіпотечна 12—15 тисяч. Замісць відсотків, мешкання, посада адміністратора. Зголошення Адмін. „Діла" „Позичка". 2036 1-3

ГОСПОДИНІ -хуги старшої, світської шукає бездітний священик на село. Листи слати до „Діла" під „Праця". 2078 1-2

МЕШКАННЯ

5 КІМНАТ кухня (коридор, елект.), 2 передпокої, лазничка, газ, електрика до винайму від 1. жовтня в камениці при вул. Підвальні ч. 7. 1988 1-2

ЗАРАЗ відпайму для двох панів соняшну кімнату з удержанням. Клушинська 12. II. 6. 2078 1-2

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

ДЕНТИСТ-ТЕХНІК шукає заняття. Зголошення до „Діла" „Трирічна практика". 2055 2-3

МІСЦЯ господині у вдівця шукаю Колодій, Стечковського 5. І. пов. 2070 1-1

СОЛІДНА, працьовита, інтелігентна займеться управою дому. „Діло" під „Самотійна". 2077 1-1

ПО МАТУРІ, займуся вихованням дітей „Діло" під „Друга". 2077 1-1

КУПНО — ПРОДАЖ

МАШИНИ швальні: „Мерцедес", „Ідеаль", українсько-польські дешево продає Іваницький, Городецька 28. 2062 2-3

ЗАЛІЗНІ шамотові печі транзиторні, крані і закордонні Рештигер, Легіонів 37 2060 1-6

УСІ сирі **ШКІРИ** скуповуємо. Всілякі **ФУТРА** доставляємо — направляємо — модернізуємо. **Гарбуємо — фарбуємо.** Провінція почтою. Ілюстровані каталоги 32 стор. 25 сот. марками. Представників — скупуючих — шукаємо. Польська Централя Шкір і Футер, Сп. з о. о. у Познані, Фоша 27. 2082 1-25

РІЖНІ

ГОДИННИКИ і біжутерію найпрецизніше направляє українська фірма П. Карпинця у Львові вул. Домініканська ч. 7. 1930 74-0

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, корсети, проти усування матиці під гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА. Львів, вул. Вірменська ч. 15. 1541 95-100

ПАРАСОЛІ, палиці туристичні: поручає найдешевше Бучинський, Львів, Казимирівська 4. Репарації виконує негайно. 1962 6-6

ВИРІБ ДЗЕРКАЛ, шиби, рами, оправа образів найдешевше — шліфуємо. Н. СТЕЛЬМАХ, Коперника 22, тел. 245-19. 2022 4-15

ПРЕЦИЗІЙНІ ГОДИННИКИ, великий вибір, дешево продає Д. Розлуцький, Львів, Академічна 2 (готель Жорж). 1982 7-7

КОВДРИ найдешевше купиш ВИРІБНЯ КОВДЕР, Костюшкого 4. 1918 11-0

ТОЛОЧУ десені на плюшах, оксамитах, Василевська, Львів, Собєського 12, тел. 117-04. 1868 3-3

Друкарня „Діло"

ЛЬВІВ, Ринок 10.

Виконує всі друкарські роботи.

Користайте

з небувало дешевої продажі з приводу реконструкції дому і льокалю.

Перфумерія **С. ФЕДЕР**
ТЕПЕР ЛЬВІВ
СИКСТУСЬКА 2.
50 кроків від правого рогу Легіонів.

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. скірн., венер. недуг і косметики

Др. ФІШЕР

б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Бід. Каварні) тел. 251-68. 2143

Д-р Олександер Лаврівський

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ Ч. 2, ПАРТЕР, Тел. 244-56.
Жіночі недуги — поліжництво.
Лікування короткохв. апаратом.

лікар недуг шкірних, венеричних та лікарської косметики

Роман Лисяк

б. приватний асистент д-ра Е. Дураєлла та лікар шкірно-венер. клініки.
Львів, вул. Сикстуська 56

ЧОМУ?? всі хворі на пропуклину звертаються лише до заведення спеціальних бандажів

Фрайліх

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 35.
Бо це Заведення найстарше в Польщі, робить бандажі під гарантією, на підставі свого власного винаходу і патенту, за що в довах признання одержало золоті медалі, ріжні дипльоми, почесний докторат і безліч похвал ВП. професорів, лікарів і великих достойників. 1926 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

„ВОДОТЯГИ"

Бюро технічне і підприємство для інсталяцій водотягових, санітарної техніки та огрівання.
Львів, вул. Пелчинська 12, тел. 23-166
Станиславів, 3-го Мая 12.

Робітня кравецька

приймає всі замовлення з ділянки кравецтва з ВЛАСНИХ І ПОРУЧЕНИХ МЕНІ МАТЕРІЯЛІВ

Ілько Данько

ЛЬВІВ, УЛ. ЙОСАФАТА 8.

Переконайся, що подорож до Станиславова виплатиться, коли будеш постійно купувати у ЛЄВЕНА.
ВЖЕ НАДІЙШЛИ НА ЗИМОВИЙ СЕЗОН вовняні жакети, светери, реформи, шалі, рукавички, вовняні і шкіряні, панчохи вовняні, трикоти, вовняні гарнітури, теще
ДІМ ТОВАРОВИЙ

Лев ЛЄВЕН

РИНОК 15 СТАНИСЛАВІВ БЕРКА 3

УКРАЇНСЬКА РОБІТНЯ ВЗУТТЯ

Миколи Довганика

ЛЬВІВ — УНІЇ ЛЮБЛИНСЬКОЇ 3
(бічна Курковоі)
поручає готове взуття на осінь з краєвих та закордонних сирівців і виконує на замовлення; приймає направки. Поручається Впр. Духовенству.

КІР

Львів, Уейського 8
Тел. 280-88.
Станиславів, 3-го Мая 4. II. тел. 255
ПЛЯНИ
КОШТОРИСИ
БУДОВИ.

ПІВДАРМО

ПЕРША ВІДЕНСЬКА ПРАЛЬНЯ

фарбує і чистить

по найнижчих цінах — виконання першорядне. Власник, бувший директор закордонних підприємств у Будапешті і Відні, має численні відзначення, золоті медалі і почесні хрести за свої праці. Запевнює П. Т. Публиці повну солідність і фахове виконання всіляких повірених йому робіт.

ВІДЕНСЬКА ПРАЛЬНЯ
ЛЬВІВ, ПІЛСУДСЬКОГО 10, тел. 270-66
Відбір і достава безплатно. Провінціональні посилки полагоджуємо негайно.

Першорядна кравецька робітня

Павла Андруся

ЛЬВІВ, УЛ. НА СКАЛЦІ 5
(бічна Зиблікевича) Тел. 237-32
поручає на осінньо-зимовий сезон убрання, нагортки, футра, смокінги, фраки, також реверенди для Всечесного Духовенства і військові мундури із власних і повірених матеріялів по найновіших англійських моделях. Ціни приступні.

ФОРТЕПІЯНИ, ПІЯНІНА
світової фабрики

Б. СОММЕРФЕЛЬД

Експорт: до Англії (Steinway & Sons - London), Америки, Франції, Голяндії, Палестини, Швеції, Цейльону і т. п.
Виключне заступництво:

С. Новацький

Львів, вул. Пілсудського 17.

ВІДОМА ФІРМА
„Футро"-Бачес
ЛЬВІВ
тільки Легіонів **19** у брамі
обслуговує солідно і приступно

Інж. Юрій Лясецький

держ. уповажнений інженер будови
Львів, Мучна 46, тел. 270-27
виконує усі праці з обсягу: будівництва та промислової і житлової архітектури 11-[illegible]

ПАЛАТА ДИТИНИ

ЛЬВІВ, РУТОВСЬКОГО 1. ТЕЛ. 116-[illegible]
поручає у великім виборі
ПЛАЩИКИ, УБРАНЕЧКА І СТУДЕНТСЬКІ МУНДУРКИ.
1938 [illegible]

Навіть мурин біліє, вживаючи цього мила!
мила Квітки Води [illegible]
ПОРУЧАЄ
ВАШЕ ОЧКО
ГАЛИЦЬКА 1. РІГ РИНКУ

Найдешевші меблі

в українській кооперативі **АРХО**
Львів, Корнякгів 1. Тел.: 272-04

ЗАЛІЗНІ ТОВАРИ

з першорядних фабрик поручає по дуже низьких цінах
І. ТІҐЕР ЛЬВІВ, вул. Личаківська 24
Гуртівня заліза

БРАТИ ДМИТЕРКИ

єдине українське конц. підпр. мебле-перевозове
Львів, Ринок 43, тел. 272-48
виконує всякі перевози до всіх і з всіх місцевостей в краю — дешево, скоро і солідно. Спеціальні авта для перевозу меблів, з відповідною кваліфікованою обслугою — дають гарантію найкращої достави. 808 [illegible]

Меблеві матеріяли, тапети, [illegible], тапчани і т. п.
Проєктування і виконання комплетного хутра дому у власних заведеннях [illegible]
Т. Кисяк і сини
ЛЬВІВ, ПЛ. СМОЛЬКИ 4.
1734 Тел. 240-06 і 219-[illegible]

ВЖЕ ВІДКРИТА першорядна робітня і крамниця взуття під фірмою
Ярема Львів, Коперника 2 (давн. вул. Фредра [illegible]) поручає на осінній сезон жіноче, мужеське, спортове і ортопедичне
ВЗУТТЯ
Товар тільки першорядний. Ціни [illegible]
1751 1-20

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . зол. 0.35
1 мм. одношпальтовий в тексті і вонцями . . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винайм і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2 . . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4 . . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8 . . . . . . зол. [illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.